جملہ حقوق محفوظ ہیں

چھاپ غلام محمد نور محمد

OFFICE OF THE J. & K. ACCADEMY
No. ......
Date ......
ART CULTURE & LANGUAGES
4523

شاہِ مرداں شیرِ یزداں قوّتِ پروردگار
لا فتیٰ اِلّا علی لا سیف اِلّا ذوالفقار

کتابِ لاجواب

موسوم بہ قصّہ

لال مال پری

بزبانِ کشمیری

من تصنیفِ شاعرِ نامی گرامی پیر بہار شاہ صاحب نامی۔ بیسدوارہ شاہ آباد

حسب فرمائش

غلام محمد نور محمد تاجرانِ کتب مہاراج رنبیر گنج بازار سرینگر

(شاخ) مائسمہ بازار۔ امیراکدل۔ سری نگر۔ کشمیر

کاتب محمد حسن فانی اندرواری

درمطبع نعمانی دہلی

آغازِ داستان بحمد وثنائی ایزدِ منّان جلّ ذکرہ

اوّل حمداہ خدائی ذوالجلالس
پسند تعریف دِ رقرآن چھہ ظاہر
کرِن پیدا ییِ در ظلمت آباد
کرُن پیدا زمین و آسمان ہم
دِتُن بیجان چیزن جان سراسر
زِہ عالم شوقہ یارہ سند بنا وِ
بنای ہردِ و عالم چھُوی محمّدؐ
الٰہی پاپن کرِ بخشتم خطامے
شفیع انوِ مے مہ سردارِ دو عالم
شفیع انوِ مے سو لُس در روزِ محشر
شفیع انوِ مے سو لُس مرہم چھُہ جانن
شفیع انوِ مے صحابہ ہنٛز سو دلدار
خدایا شاہزادہ ماہی کو نین رضؓ
خدایا دوِن جہانن چھُوزہ یاور
خدا ہیر چھُوم لُس رہبر جان
وسالت منتسزلی چھُہم ہر وقت بس
دِ دیم صاحب و چھان ہر سا چھُہم اللّٰہ دحال

بوزن جادِ بداز ما لایزالس
بسورہِ قل ہو اللّٰہ پاک و ظاہر
عناصر آب و آتش خاک و ہم باد
لدُن از خاک سانوی جد سو آدم
کرُن عالم بلطفِ خود منوّر
جن و انسان ہتن اندر بسا وِن
بنائے جدِّ آدم چھُوی محمّدؐ
برحمت علمِ باطن کرِ عطامے
فدا میند چھُو سازِ دی جان مالم
شفاعتگر چھُو سانوی زِ تو پیمبرؐ
غریبن عاجزن تے نا توانن
وسیلہ چھُہم مہ یارب زِ شعیے یار
وسیلہ آمس بو ہنٛز نورِ عینین
تھندی پاسہ مسکینس عفو کرِ
منوّر ناوِ نیس چھُوم شاہِ جیلانؓ
ہمہ اولادِ ہنٛز چھُہم بیکسس کس
امیرا و چھُس باجاہ و اقبال

۳

چهوک هفت پشتی میا لوۂ پیر — هر ساته هر آن دستگیر
یادر مه چالوئی چهوم کرم — یا شاه سُلطان بوزتم
آسے بدر از چون فقیر — گومُنت به دردو الج حقیر
کرتم نظر سُوئی برانت چهم — یا شاه سلطان بوزتم
چهوک کا شرن زِئی پادشاه — سوئی غریبان کر نگاه
یُدوے خطا چهوم بخشتم — یا شاه سلطان بوزتم
نیتّ گیهم پیرو خراب — پائے بو سپنوس لاجواب
امیّد چهکم کر هم رحم — یا شاهِ سلطان بوزتم
چهاجان نزاوُن اک فقیر — بر راه یس یتهو آسه پیر
وَته یدُڈلوس وَتهه هادتم — یا شاه سُلطان بوزتم
آسے بدر نامی بهار — کوتاه کرئے بوانتظاره
آغو پنن وصلاه دئتم — یا شاه سلطان بوزتم

سببِ تصنیفِ کتاب میگوید

یکے روزے نشسته شاد بودم — زفکرو ذکرِ خود آزاد بودم
بخانه مسندے عالی نشانه — وتهر مُنت گاسه آسوم کیا شهانه

شہسی فرہیہ کہ حیالاہ تخت و عشک
نزدل پیروں بغضاہ پیشک
وہان تس نا وافزا دل اتلیبہ
حسیناہ نازنیناہ دلفریباہ
خدا ان گوٹن تس نن گم ...
شہ عالم اسناس نظم جمع ...
بجلوہ عاشقی دل ہت زلالی
بعالم درحسن تس کا خفنہ ثانی
اکہا زیادہ شہسی ہمدم مہتر
ازان خاتونہ دنیا منور

آغاز داستان اوّل قصہ دلاور شاہ و ملکہ افزا و پیدا شدن سبّار شاہ

اول حمد و ثنا شوبی خدالسیں
چھولیس یاور تمامی ناتوانن
پس از حمد خدا نعت نبی لوز
پھو ملکاہ نامور ملک ہندوستان
مسٹھا مدت سپن تتہ آسو شاہا
جواناہ ناز نیناہ مہ جبیناہ
ترہ ہت شاہان عالم زیر فرمان
سدا روزان شاہس شہصنت و زرا
ستارہ گرد ماہ زلن شہریارس
تہمتن پہلوانان و سپاہان
توانائی ہنرمندی دلیری
بشان جم شہا سوی آسو مسرور
لکا حسن ہنر شہنشاہس محرم

رحیم و کارسازس بے نیازس
غریبن مالداران بے زبانن
و نے بو قصہ عشقن روز دلسوز
مثال خلد تازہ چون گلستان
منور پر ہنر سوی لجکلا ہا
حسیناہ خوبصورت پاکدیناہ
تمس فرخندہ جاہس سوی حکمران
بدرگاہ ہمنشینن نزدیک باجاہ
شو بانی جان کیاہ تس نامدارس
کمربستہ شہس اک پچھ جوانان
بہر اطراف تہنہنری یادگیری
دلاور شاہ لتندی ناوہ مشہور
برابر آسہ ست خاتونہ ہمدم

بفرحت زادہ درخانہ سوخورسند
تمس افزایہ نیش و انوی ہنرمند
کرود کہ باہم محبت التف ہتاہ
کتھاہ با تھاہ کرت بیہ انبساطاہ
بصد الفت بصد محبت بصد ناز
نصف بش گوادات ہس پرسناز

ہ

[illegible]

دپوس تم کیاڙوني ڇهڪ ميانو سرتاج … بهر اطراف موجود چانو ڇوم راج
ڇه شاها ناخدا ڦيران راتس … قراره ڇهه ڪنه ڪونه ٻهر ڦن سانس
دلس شاهن بوڪرئي چانو مانه … ڇه بيشڪ ڪم عقل آسان زمانه
سراسر ڇهڪ ڙنان باطل نه افسون … نه سخن هند شعوراه ني ره مضمون
ڇهه راتس ناخدا هو شيار آسان … زسوز خوق دلس زنگاره ڪاسان
دپوس افزا به ڪره بو چانو مانے … ڙه يد ڇهوڪ زيرڪ ڙچالاڪ پاڻے
شبس نيراه ٻنرسالڪ ز پرده … اگر آسس دلس نثر عشقه درده
صبر ڪره بوز ميانوي ڇهوي په ثابت … ڇه فيران ناخدا در شب نه زاگت
شهن هرگز نه مانو سنه ڪلاماه … ڇهه هشيار باخدا دتوبس ولاماه
مع القصه سپن اٿه ٻٺه دچاره … يمن ڙون باله بارن گے آواره
دپوس شاهن الا اے دلبرمن … ڪره ڙن شرط قولاه اينچنين فن
ڊموس سرپسنڊي نيوه باطل … پسند نه نيره بيشڪ سوي ڇهو ڪامل
مفصّل گوهوي شرطاه مقرّر … يمن ڙون غمگسارن نثر هوشه
ڪرت ڙعده بيڪديگر در آن شب … صبح ڇلو سوزس اندر آيه نقلب
سپند آداه چندان ساعت نماز … شه مغرب ز مشرق ڙراؤنو باز
زه عالم نوره تمڪي گے منوّر … عالم نوزچ سپنر استاده منظر

۵

کرِو اظہار چارہ جوی کینہہ مر غم
نصیبہ چانہ ذاتن لکھتوی غم
شاہا چھیہ چانی گنج تہ خزانہ خاص
دپس شاہن بر عجم نزاد و بیوس
کرِم از دل خوشی نے ماشاد دل
مہربانی کرِم دن دات واس
نظام کو تہ گاذہ بخشاہ خبردار
درتاہ یسے کیاہ وارہ گونہ پکرد
دستِ کی پادشاہا کیاہ مہ گرم
بدن مہ مال ساروی لوہ نم

بہ تندی چھوک ونان مے جلد باوۆ — چھو کیاہ باطل تہ پزٕ سوی راز ماوۆ
ہمہ تنجیم دان حاکم تہ امرا — بگردابِ بلا عادل تہ وزراء
پریشان و پشیمان ہیچھو مضطر — جواباہ ونن کینہہ گے نگون سر
نہ چھوک وۆراہ نہ نوک پزٕ نہ باطل — چھہ گردابس اندر کم کم عاقل
ونن شاہ سُند چھیہ پزٕ گرٕ تھ با ملکہ — ونن از ملکہ پزٕ گرٕ تھ مارہ پادشہ
نہ چھوک کانہہ مشوراہ باہم ونن کیاہ — سیر مخفی بلا شک زانہ مولاہ
کرِدی ذاتن جلد اظہارِ آن راز — چھو غمگینن سو لاگان پانہ دمساز
وچھوک شخصاہ ایوان مظلوم آوار — بدر پادشہ لگو وَدنہ زار زار
دپک شاہن بدروازہ چھو کیاہ شور — کرِو حالات تو یہ معلوم فی الفور
خبر ذر ڈیڈ والو پادشاہس — بوڑھاک چھیہ یہ آمت اکیس
دپان یُی چھوس لبان در شہرِ ملدا — چھو خانہ میانو ہمسایہ شہنشاہ
دوان فریاد چھیہ شاہا یہ گو داد — لوجہ اللہ مہ بوزم دادو فریاد
تہ بوزت پادشاہن دپو بخدمت — کرِیون حاضر یہ جلدی یمہ ہن بت
سپٕن حاضر شہس نشہ تہ پزٕ تھس تم — یہ کیاہ ظلم و ستم و نتم کرِدی کم
دلیس ہڈ پادشاہا عدل خدا ہا — درین شب ور فقیران ما آمن وارہ
نمی آوارہ پھیران کوچہ بازار — پنتو لاگن کرِوک مے لوٹ یکبار

مبر غم ونن ژہ کیاہ مال ژو کے
ہوش چھوک تی ژہ مینی از خوی
مع القصہ کرن لس تہ مداراہ
بہ کرِن عطا دز و لعل وارہ
کرِن سوی شاد از جودت و سخاوت
ہیتن رخصت شہس کو باز باست

سپین آزاد بوزت جلہ فریاد
دوکس سرن چھین بس لوو باجا
کوی لوزت شہنشاہ کرِن یادم
کھون شر طبس اندر افراد بیانم
ورین کتن ونن نیم پیس باوو
میانوی ناو اوپشیدہ کھاو
پیم سرانی خوش بیانہ

چھپراوی کیاہ وبان عشقو مملکہ ناے
یا تھن سرکنہ ز نانہ وارہ
جب کھنا مرتہ تھند ادبیہ سا اوی ساوی سوی
ولوی افراد ونوان والوی پر فیران آپ سنہ
ورین شب زور افراد ترتھن من پاس نشہ
بیہ پیغام ولوزن من پاس عیان
ونن میانو ورادہ شاہس وراوہ
بالاشک با خاتم وراوہ وزوان

دیُن دایہ اکس قُبضہ کاغذِ ناز
دِلش دایہ انت دُر دم قلمدان
اول حمد خدائی ذو الجلالی
پس از حمد خدائی حق تعالے
چھو وعدہ نیھہ پہچن اسہ کر متوی
یزدی میانوی دیُن لبن دراہ آخر
چھو وعدہ لس اکس سوی نیرہ باطل
غرض سر چانو ہمیشہ شاد در وزن
لکھن کلس عوض قیمت روانہ
دیُن لیکھت سو نامہ قاصدس کن
دم اندر دم سو قاصد تیز رفتار
دیُن در دستِ شاہِ ہند باشان
پرُن بابت تمامی نامہ خوب
تہ ڈیشت گوس در دل ئی خیالاہ
صفت تس بادشاہس آس ساری
یہ آفرا ہیو فادلسی دیُن کیاہ

ژہ ان جلدی لکھو شاہس لوکراز
لکھن شاہس لس از ان شکرہ یزدان
دتوی ہم تاج وتخت و پای عالی
کرِن پیدا ہی ادنی و اعلی
سو گو اظہار خود کیاہ کردہ ذات
یہ باطن ہے و نیاوتی دراو ظاہر
ژٹن سر نہ ہبس خطاب عاقل
مگر سر سرک بہامے شاہ سوزن
کر لوم جلدی نتہ لو وانہ پانہ
دیُن تس قاصدس چھوی پیش شہ نو
بدست نامہ ژٹ زاوی یدر بار
موژ رتم تہ پرُن باجملہ ارکان
وچھن بر خود تموک مضمون منسوب
چھو آفرا یہ لکھن کیاہ سوالاہ
اما جاہل سو کرمت ذاتِ باری
چھ بیشک نیر دغا باز و جفا خواہ

بہ لوزت تھو چھلن از آب رحمت
دو گانہ تم پڑان نفلاہ زہ رکعت

پڑت نفلاہ کری تمہ عجز و زاری
بسوئی حق تعالے ذات باری

بزاری حال خود اظہار کرادن
زدل از آہ و نالہ نالہ ترادن

دپن تمہ یا الٰہی کیاہ کردم مے
بظاہر نفس شیطاناہ فردم مے

توے در غم پلیسے گوم مشکل
بمستی زن سہی زالہ لحیس گل

خدایا چھوک بلاشک بندہ پرور
زہ چھتم سا لیسی تل چھسن بو مضطر

سٹھ بلہ تم کرن عجز و نیازی
خداین جلد کرینس چارہ سازی

تھوی ذاتن دعا اس تس اجابت
کرن تس چون خلیل اللہ رفاقت

پڑت نفلاہ تمی نوئے جلادن
کریو جلدی سٹھاہ یرکشتن من

بفوراً تھو جلاداہ اک ازان ہفت
رٹن شمشیر برّان تیز بر کف

تلن یامت اتھ یرکشتن ماہ
نرے پت گن گیس رد وسنیہ بارا

چھیت تی کھتو بجلّادِ دگر شو
وتھت تھد گو تلن تم دست از زور

گئی والپس دو بازوئس ز طاقت
تتھے یا ٹھن تتوس پت آیہ تم سست

نرے تہنزے بہ چشتش گنڈ نہ زان
نہ رود کٹ تاب نے طاقت نہ یارے

دیوک افزایہ ای ماہرو بہ پرناز
نرے سانے الوک در شکل خود باز

گرت کیاہ یوت اسہ جادو کروی کیاہ
کلہ چانوی رٹن آسو امر بادشاہ

قیول افزایہ ہنز منز کن تیہ بد پیدہ لو
کونہ سانہ بڑی اندر چھو گرن
چھو کاظ سا ہتھ بہ نی فال ترن
اجازت چھی بلاشک سا ہتی
دعا افزایہ منز گو دوبارہ زن
بروئے سا نے خطرہ منز گیتر خبری
زہ تا چھوی قسم خداوند الٰہی
اسی تہ اسہ ہنوی پھو بہ زان
وچھن اسو شاہس تمی چھوپان

نزے جلادی نیتر سے بدن شمودن
بشکل خود لبوی طاقت شموت
دیوک افزایہ شاہس کیہ شمود آرن
چھو دپوت سرکی آگر چھو لورن
کرو کیو علم شاہ بشہ چھو مان
دی افزایہ لوزن مشتوہ جان
تھوت کس بوز تو ای ینکہ انسان

٨

انوی نہ چھوٹ سرتازہ رقص و راب
پیو شیل تھو وسان اسمان چھوراب
اتھ در پیس سپاہیر شیل و گرجون
نبادن شکل انسان سر و کہ پہ چھون
کلہ تم گنکہ آئس بلہ ناون
سو چھون نازہ آرا ن تہ القلیحان
شیک سانزو نیار شکل انسان

مع القصہ دوانی نے لولانی
سۄ مضطر آہ کرِ آسین جامہ نالہ و لولانی
[illegible] بلبل زاغ و زاغ ختن
[illegible] سلیمان گلستان
[illegible]

وچھی جلادہ یامت پادشاہن دِلس اندر کرِن فکراہ بہ پنہان چھہم عاقل کرن مے لعنتانہ دِتن دۆرے جلادن حکم آنجا تِہ بوزِت گیہ سٹھاہ جلاد خوشتر بہ دریا خوشی تراوِت رہنت آی	ایوان واپس تمی بیداد خواہن یمن دانا زنن باوُن نہ سرِ جان گواہ سۄی مہر دیُس ہاری نہ تانہ گرِ شِیہ جلدی دیو دارت بہ دریا تِمہٕ ہیۆکا خودے واپس جلد تر ہیوکر رخصت شہنس گرِ کن ژلان درای

در بیان بقیہ حالاتِ افزا و تولّد شدن سیّار شاہ در باغ

دُلان ساقیا دِن جامِ فرحت سُو جانا چت بولیہ مسرت سینے بہ افزا بلہ سو حالِ بد سٹھاہ گو دپن یمہ یا الٰہی کیا بنت آم زہ چھوکس بیکسن میند بندہ پر نہ ہیوٗمس کانہہ یار و یاور زِ چھہم بس کران فریاد و زاری چھی ژلانی دِوان سٹے آہ و نالہ دراہہ یکیا	کرم مے سیر از جامِ ہدایت ادہ گیہ سیّار مہجور سینے دلش غمگین شد ماتم تمس بیہ گرِہم کیاہ مندن از غم مہ گوشام بود ایں بیکس غمگین و مضطر پنن احوال بد دتم دنے کس پریشانی اندر ہن ہن گلانی گہے میدانوی منزہ گاہ بکو ہسار

٩

[illegible]

دلن طوطہ کمن بلبل نو گٲنس
زِ قمری بیم بوزن راگ خوشتر
چھت بسنبل پریشان اس بلس
سٹھاہ دلشاد گوو افزا چھت طل
وچھن باغاہ مثال باغ ارم
اندر یلہ زاے باغس ذات و خرم
بلاشک پوشکن چھو کرہ بایہ
شمرن حمد ادہ وین پیارے خدایہ
گُشادہ گوتہ باہر وزاریہ اندر
بن یامت لشان کلمہ سوی در
پرِ دی تم کلمہ دنیشت پانہ بابتن
[illegible]

خدایِن روزان دِتمۆت یہ افزا
یکے اولاد آسیہِ از نطفۂ شاہ
سپید لۆد بۆت برابر ماہ تامت
بہ افزاء زاد اکھ سروا بقامت
زِجنّت حور تہ غلمان آیہ
بہ افزاء روزہ از اقبال دایہ
چھلوک از آب کوثر سرو قامت
سِندِ قد سرو دِشت زِندہ منت

نمِن دۆن پانہ وانی و کھوہ فساد
نمی دھہہ آسو تس جمانہ سند داد
رشوت بالکل کریہ آسن ناو
دیان افزا نہ بہ سوی شاہ دلاو
شا ہمو ن دردِ فراقکی نار دردسوز
الاہی یار میون وون مختصر لوز
خدایِن فکر و غم تس دارہ کانوی
نِشے پاٹھِن ایوان تس روزان سوی

۱۰

اکِس جایہ وچھن دِر باغ پُرہ لوز
وُچھن خالی زِانسانان آسو منظر
جرِت لعل و جواہر دُرِّ شہوار
بصحن آن مکان افزا یہ یامت
سو چشمہ آسو زان از آب کوثر
وچھت افزا یہ چشمہ خوش سپُن دل
بجلدی تھو چھلُن از آبِ رحمت
کرِت حمداہ وَنُن تمہ یا الٰھی
سِتم پننی دلس اندر کرِن یاد
وُدانکی تہ ربوانی نالہ دیوان
کرُم یاری ژُلم خواری خدایا
خدا بیشک چھہو یاور ہا اتیزن ہند
بیک لحظ تمی خود تس سبب کُر
تمس مظلومہ شامس خوان دِاوی
سہ نعمت یام کھیہ افزا یہ بیباک
پُرن حمداہ بسوئی پاک یزدان

مکاناہ ژہ سنگین از حق سو منظور
فقط نامِ خدا تت جایہ اندر
تمی افزا یہ تراوُن تیز رفتار
دپان واژی وچھن ناگاہ تہ تامت
اندان سنگین ترار سنگِ مرمر
دِپُن داتن کرُم مے حلِ مشکل
زبِن حمداہ خدالس کُر سے فرحت
گُھے بخشن گدائی گہ ژہ شاہی
اَتی ہیوس یاد پننی داد بیداد
وَنُن ہتو نے خدالیس چھیک ژُہ رحمان
تھوم منظور مے زاری خدایا
غریبن عاجزن تہ بے سرن ہند
ہمیس از آہ و نالہ دد متوی فر
زجنّت ہت پسر غلمان داوی
دو بارہ فاقہ ہا ژ گیہ چیت و چالاک
خدایا چھوی ژہ معلوم رازِ پنہان

بلا شک کرہ ہر سو سیرِ دُنیا — شو لس سیّار شاہ بسن نا و باجاہ
مفصّل پاٹھ افزا ملکئہ ہند — رچھان تس نار ننس شاد و خورسند
سپد آدا مِتس کنہہ سال زنیحال — بفرحت باعشی اندر چھہ فی الحال

دربیانِ روانہ شدن پادشاہ بابتِ شکار و باز آمدن و مخاطب شدن وزیر را برائے پسر

بیا اے ساقیا جامے پُرا نمے — مِہ نت سیتن بلاشک گشرانِ لے
بجلدی دم بیا پے پیالہ دارا — دنن چھوم بارِ دیگر قصہ شاہ
دنان ادی وایت شاہ دلاور — شکارس دراَمنتوی ہنت آسہ افسر
زجنگل آدسوی کرتھن شکارا — بنزدیکِ شہر واتوی دوبارہ
وزیراہ آسو اکھ تس زٹھو وزیرن — حکامن سارنی اُمراء امیرن
دنانی ناو تس وزیرِ شہ زور — تمی پتکن اکس طرفس نین دور
لکھان رادی مِتس تتہِ مقبرہ جد — بیہ مول موج آسوس جدّ امجد
تھندس مقبرس پٹ گو دویدہ — پُرن فاتحہ تمن از اشکِ دیدہ
وچھان آسو شاہ دلاور تس دورے — وزیرن پرٔ زھن ام کیاہ کریہ زور شے
وزیرن آسو سوی شہ زور افسر — بدِل تس زٔدئی کرِن زانو کھ چھوتا بہتر

11

نتھ پارٹ چلم دی یت نوم گیتہ
دین رخصت ورد مین درد او با جاہ
شہنس نش دراو پہو چی پہو مین نوم غم
دین تم پاہے چارہ
پھوی غم ہت دلس اندر لگانی
پریشانی دلس پھوی پٹ شانی
غمس اندر گمت ایرہ بیگانہ
لگانی کستہ سہوی خانہ

مہ چھو منہ کہنتہ ورد نیاز اولاد
قسم چھوی ذاتہ سند مشکل کرم حل
ننہ دگ ددرِ دنیا کیاہ کرمہ ملے
سپن تیار ون لس دم مہ اولاد
وچھو کیاہ گو خیال پادشاہی
ہمیشہ پادشاہ د رامت چھہ پادان
دلس شہزورنی ای شاہ عالم
ژہ اول حرم خود بوسہ آس افزا
خداواقف چھہ ناپوشیدہ رازان
دلن اندر خدا زیادہ چھہ آسان
خبر چھا تمس ندے تمہ زار ودنہ
دلو کنہ شر خدا ین نطفہ شاہ
کرے ون چارہ کیاہ ای دادگستر
دلس شاہن پوز انینہ دلیلہ
وگرنہ مے دنہم آنت ژہ اولاد
دمے ہرتہ نمے ساروی زن دمال

پرم فاتحہ مہ کس بتھاوم تہ یاد
دنم اولاد کو نہ آنت گیم کل
باین شاہی یہ کرسہ زاہ سرم مے
کرت ظاہر کنے پتھ دل گرژھم شاد
ژھان کتھہ پاٹ پنی خیرخواہی
کرن گرژھتی یہ پہندی دل چھو مارہ
دنناٹت پیو نہ زاہ پھوی غم
ژلوٹ کلہ تمس تراوت بدریا
نقرآن پانہ دیموت بے نیازن
نہ پارن تیغہ سیت آسینہ شایان
ہمن باقی زنانن نطفہ لگونہ
سو چانوی نطفہ آسوی افزا
بجز اولاد ماتم عیش اکثر
مہ دم اولاد آنت ون مہ حیلہ
کرت حوالہ ون بو سوی جلاد
بغم تراوت کرت مسکین وپامال

وپان تس پرس تازہ غازہ اکس روز
نندرو نس ژھی شرمندہ ژلو ساری
وپان تس کلہ اسلونی وجاری
شالاخ اوزہ ایوان پانہ پوشیدہ
تمی وچھ تراون حل انبرہ
بلہ پھوزہ گھر پٹہ جانہ ایوان
مبارک اندہ شعلہ تہ ایوان
نیب ژہ اسوی کل سیت کہ سینہ

چھواز شاہِ دلاوارس خیالاہ
بوڈِت اولاد وُن تس گرٹھو یہ آسُن
مہ پوپم دمِ مہ اولاداہ اَنِت زِود
وگرنہ مے دِیتہم اولاد آنِت
سِٹھاہ جہلاہ کرُن بو گوس مضطر
کرِت دل ڈرِ مہ وَنومس بادشاہم
پہوی غم چھوم مہ ای ہاہرِی بیکر
دُپس گلہ وِیہ میانے بابہ جانے
ژہ گرٹھہ شاہس نشہ تس وَن یہ احوال
برابرشن رَتن تہ شن دِوہن نام
یہ بلہ سوی بوزہ خرچہ سوزہ بجد
خوشی حاصل سپنِ شہر ورہ سی تام
دوُن شاہس کہ ای شاہِ دلاور
برابرشن رتن تہ شن دِوہن نام
دلوی شاہن حکم حکّامنی کنو
نہ بوزِت وَتھو خزانچہ از خزانہ

پموت کُن تھاد بادِرے مہ مشالاہ
وچھِت اولاد از دل شر چھپہ کاسُن
اَدہ تھاوِت بجاہ باحشمت وَجود
گرس چاپس بو کرہ نیلام زانِت
جواباہ کُنہہ تگو منہ ماہ پیکر
کرے بو چارہ چانوی ید چھوہ ماتم
توے چھوس ژہ پریشان زار و ابتر
کرے چارہ ژہ روزم شاد مانے
شہادم خرچ مے ہاہر سفر حال
اَنے اولادہ سُند کونہ جایہ پیغام
دئی ہاہر سفر لعلِ زبرجد
صبح پھلو گو سو نزدِ شاہ باکام
مہ دم خرچ سفر لعل و گہر زر
اَنے اولادہ سُند کونہ جایہ پیغام
ہمیس شہر ورہ سی یزہ. یڑ خرچ دِو
دِتک تس لعل و گوہر بیکرانہ

کړی دوی اباد شاه هند مبارک
مبارک چهوی مبارک صد مبارک
پس انګه درابه همره شهنشهواره
دوان ډاله بیوان دل بیوشداره
یکانی ایمن رونه په هغه دوی سالار
شهنشهنی مم ورزبس بیت سردار
خبر شهنشهن یوکښل شه په شهباز
بفرحت اس تراوان تیز پرواز

مجلس پادشاه سره ژر شو راشه
سو ګښت نامه ګله درابه ازاد
پهم بولان نو اندر قرعه ئې ...
ټا جلدي همراه ... باغ
جلد سوز ...
بیمارې ...
نقاره ...
انګ افسر ...

لرت دوان فیلنی ګوهر عماری
دویم د پنړس شه شاها باګرد فره
بحشمت اهل کاران شهنشاه
نه بوزت دهغو وزیر تازه رو جل
بجانم چهم مه منت تا قیامت
وبت ئې ګو روانه پیش شه زود
مبارک چهوی مبارک صد مبارک
وچهوم شاها مه چانوی برج اختر
فلانی باعنسی اندر چهو مسرور
تیاری کړ زه دل دل تل عماری
ده شاه هند هم لائینګے جلدی
نه بوزت پادشاهن حاکمن ګن
خبر چهسینه یه کنهه افزا سه ما چهم
انګ خالی کرت خنزانه زر
کړوک خوش ته خوشی حاصل تس ګے
پس از انعام ادسپنړی تیاری

تلیه سیاتن بحشم تاجداری
بهمراه ټلزه پالس جمله افسر
زه انزان پالنسی سیاتن بهمراه
دین ګلره یه کرد هم مشکلاه حل
زه ماوت ازمه ای ګلره دی ژرد
ونن تس ای شه باحشمت وجود
دعائے بدزه ګرزهنے رو مبارک
مه الوز سو چانوی سوز جیګر
سو چانوا اولاد ګرزهنس چشم بد دور
کردلس نازنینس سنشاری
ده نور دیده هم لائینګے جلدی
ونن شهزورسی انعام ګرزه دلو
یمس زکه سیت بنرادم مه ماتم
دتګ شهزورسی انعام ګوهر
مسرت لبه تمی غم تس وبت پے
لزکه دوان فیلنی ګوهر عماری

مفصل باع جانسوس ...
...
...
نقاره ...
...
...

...
...
...
...
...

مگر بیس پانہ حافظ آسہ مولیٰ
سر اسرا ب و لس آغاز و انجام
وَنِن لس مال سنزی خبر سازی
نتھے پاٹھن دِنے بوزی سیارہ
دِلوس سیارہ نی موجی کرو کیاہ
نہ بورت درایہ افزا ضحنس اندر
وضو کرتھی پُران نفلاہ بزاری
خدایا ست ہہ جانی بس دلس چھم
خدایا دم منہ دونکن فرحتوک جام
خدا ین عاجزی منظور کر لس
زجنت حورہ تہ غلمان آئے
دلوک تس مایہ سیتی گلعذارو
یہ چھوی جامہ زہ پانس لاگ نالی
دلوک افزایہ پیالاہ رتو زکوثر
بدر وازہ گرِ ھو ماعنس دِ د خوشتر
اگر درواز سی کھولنوک صداگو

تمس جلاد تے دشمن کران کیاہ
کرن محرم زادل تا بہ اتمام
ودانی چھس او نان سئی بے نیازی
یم آسی ناخدا گیمت آوارہ
زلہ لس نیرہ لس کونہ کن ٹھاچھاہ
چھلن بھوگھارہ نے از آب کوثر
خدا ہیں چھی منگان از کرتہ یاری
زآفات زمانہ زئی ہہ رچھتم
گرہ ھو ہم بجنگوی گر سپدن از رام
حفاظت حافظن کیاہ پور کر لس
نشہ سیار شاہس کمہ مائے
نگار و بالہ یارو دلفگارو
یہ چھوی خنجر یہ نیل در دست حالی
اھتس منز ٹھتھ دِ پہنس نیر بے ڈر
بخاموشی ہہو یکجائے بردر
تمنا باغکوی کینسہ اکس ہیو

بگر افزا یہ یامنت پادشہ ڈیوڈھ
نبی پرزہ ناؤ دِل آنشاہ دلاور
دِپن سیارشاہس مول چانوی
دلِس سیارنی کرِہ چانو ماے
ہِہ ترادم یلہ مارن کرِ بو زاون
دِمس گردن ہمس لج بدلہ چانوی
گران ہت لازہ چھوی سوی ہنگالہ
نہ بوزت آؤ سوی وزیر شہ زور
کھوران تھف کرِتھ کرِ نس زارہ پارہ
مسہ کر شور ہرگز شیر زورہ
ستم تل چانہِ ماجے آسو تقدیر
اثر سیارسی بر دل ہنا گو
دِتن شہر ورسی باحشمت و فر
دوان گے دوشیوی پتھ شہنشاہ
وچھی یامنت شہن آن مہ جبینہ
ستھا دلشاد گو ڈیشت سو بلبل

دِپن سیارشاہس اتھ بگر زبو ڈھ
لگے سیارسی دونوے صبر کرِ
بہوی گو نہ بہوی بدخواہ چھو سیاری
مہ کرہ چھم یا بہ دنتھم کوہ بو زانے
زندے منز عمر گزارس بو بیہ ساون
منشم کرِمے ستم زاہ چانو پراوی
نوان یادر سہارزن ڈالہ زنالہ
انِن سیارشاہس نش جلد دور
مہ نیو تھم صبر و آرام و قرارہ
بخشس پادشاہس چھو نیہ کنہہ زہ
بنیا تقدیر سی تن کیا چھو تدبیر
سو صبر کِ آب تس نار بن و لی بیو
وُنہہ ہاوم کوہ مہ چھم بے شہ دلاور
سیارس چھوی وزیر بدخواہ ہمراہ
بہ الفت نالہ متو کرِ نش سینہ
تیتھ یا ہن گرِ شہان بلبل وچھت گل

برابر تا بماہ سُوی شادیانہ … گرۄک در شہر کیاہ جشنِ شہانہ

یتھے پاٹھِن چھُو گردشِ روزگارس … چھُہ ہارس پُوہ بنان پُوہ نوبہارس

سپن شادابِ ساری خاص کیہ عام … شہس ہا لاد آسن آو انجام

دربیانِ ارسال کردن سیّار شاہ بملتان شہر بابت خواندنِ تعلیم و باز آمدن

بیا اے ساقیا خوانِ ملوّن … چھُہ عشقن دادُہیت عاشق للہٰ دۄن

سپد آداشہ رُت رفرحت و شاد … شہنشاہس فکر از ہر غم آزاد

دُوہا کہ تس خیالاہ ۂتھو دردل … دِنن یا افسرانِ دِن گوہ مشکل

دلنہ دِن کانہہ چھُہ نہ عالم بادِ زبار … روانہ تس لشن کرہ ہوں یہ سیّار

ولیکن گژھہ سُہ آسُن عالماہ جان … چودہا ہن علمنی ہنر یس کرِس زان

دِمے بیشک نشن لوہ تاج برسر … تھۄن دُون شہرنی افسر مقرر

وا یہ دا افسرو سارِہو امیرو … دلوک سو جاہ دِلس اندر مشیرو

کرک فکراہ و نوکئی پادشاہس … تمس ہندوستانکس لجکلاہس

کہ ای شاہا مہ غم تہ فکر زی … دفع کر غم تہ یر دل ان شکر زی

چھُہ ملتانس اندر اک مولویاہ … چودہا ہن علمنی تس کانہہ ہمتا

سپين دونوي بهر علم و عمل نور
شہ شمشاد گو دلشاد و مسرور
لکهن هر دو مه کي خطاہ نثر ياد
خداءِ پاڪ هي هميشه شاد
پس از حمد خدا لکهن خطس مير
مبارک کئي سپهي کر ذ صحي علي منثر
پين در علم ديبا شاہ سيار
مبارک صد مبارک پور عيار

درش گوهر اکي در دانہ زن اکس
دوشيوي رون اقبال تڏن اَس
ثران تعليم اَ اي صبح تام
شچوداہ دري پين اُرداماغم
نکارس بالہ يارس گلعذارس
ثران سي سيت بيت شاہ بيارس
شہ شمشاد کي نس کر منثوي ناو
ڏنان ساري ٽيس دلکش بصيد چاہ

پره ناون چوداہ ڏي علم پائي
نمن لو تورِ پاڻس سيت ليڪن
دلپس شاهن گڏهي خوش نشينہ پاڻس
بروزِ پنجمين سوي شاہ شمشاد
ثلن همراہ پاڻس سيت سيّار
بوقتِ شام تم در شهرِ ملتان
ڪرڪ آرام ڪهنہ ڏه ڏيله آڏلگي
ڪري شمشاد شاهن چاره جوئي
مکاناہ ٺهنده بابت تو بناون
ڏنان تت هنر ٿمتس تعليم آسوي
ڪرن آموختہ در علمِ سيّار
دوم شمشاد شاهس دخترا آهس
قدس شمشاد زيبا سرو آزاد
ڪري ڪيا وصفِ آن شڪل و شمائل
رخس تابان ڪيا چون ماہِ نو لس
وڇهت نازڪ بدن تمسند سو تصو

مبر غنم شاهِ عالي مهرباني
تني پره ناو ڏيٺي تيہ ڇهن لو سکن
ملڪ تعليم ڏنتم جانِ جانس
بعزمِ شهرِ ملتان در اڏو دلشاد
هتو ڪ رخصت شهن گيہ جلد تيار
سپين ڏاردِ نسي ڏونوي لبصد شان
ٺڪاڏٽ ڏيلہ ڏجڪ اندر خوشي پي
ڪرن حاصل پنِ تس سرخروئي
نشستگہ شاہ سيّارس سجاون
ڪران از هر علم تفهيم آسوي
سپين عالم سٺهاہ آموختہ ڪار
ڏيئي ڪياہ ڪر ڏهہ زن زنا اختراہ آهس
وڇهت تمسند قدِ رعنا ڏيان شاد
ڪرمان تس ڪر وڇهت دل آسو مائل
ز چشمِ نازِ عاشق را نگاہ بس
پوان عشاقني الماسکوهي تير

لکهن سوي ناهہ ڏيم لالاہ ڏولتہ پيہ روانہ پالکي يار
ببلک هيز واڻي سوي ناهہ صد سپارس پاهم باز
شهس در وست شم دلشاد و مسرور سوي شهنام
وڇهت الگو ياد شہ سواري

وزيران سڱن ونن ٻين جلدي عماري
سپاہيس ڪئہ دسدوانو مس تي جاہ صيح تمام امير
تمس علم بانہ شاہ نتراڻ جو پين ڪنج خاص ڪرسيءِ دستيا
ڇهيد سکهاڻ پيو بن تتِ صدس انجام ڪري ميں ياب
ڏيو ٻين ڪاهم سرڪ افسر شمشاد شاہن ڪل سپاہ تين اڳ ميان
ڏيو تهن ملتان شهر ڪيو سندي شهر بار

انک ہاتہیں اکس پیرت عماری
روانہ شہر ملتان گے بحشمت
ایوان ہر سو دیوان شاہہن مبارک
سٹھا دلشاد سپہین شاہ دلاور
کروک تا ہفتہ بسوی لیں شادیانہ
برک لولاہ زلعد شادیانہ
خداوندا کردم نظر عنایت

کرک بتس نازنینس جان نثاری
الوکھہ سیار شاہ خورشید طلعت
مبارک صد مبارک صد مبارک
مناوُن شادیانہ شہر ہس اندر
غریبن باگرک از حد خزانہ
پرک حمداہ لبسوی آن یگانہ
بخشتم از نکوکاران ہدایت

دربیان رفتن سیار شاہ برائے شکار و عاشق شدن بر لال مال

ونان ادی اداگو پوراک سال
دوہہ اکہ وتھو خیالاہ شہ سیار ہس
روانہ گوبہ پیش قبلہ گاہ جل
دتم فرصت بجنگل لو شکاراہ
دلیس والیس شہن گژھ کنہہ مبر غم
بجنگل دورہ کر با ساز و سامان
دتن تس فوج و لشکر سیت لبیاک

چھہ در عیش و طرب یاری بخوشحال
نظاریں درمن لوزاہ شکاریں
ون با قبلہ گاہ تم از گیم گل
کرت ہمہ ہا سرتنگوی نظارہ
زہ کر سیر و سیاحت باچم وخم
نظارہ کر شکاراہ پھوی زاہ ارمان
سپہ سالار ساری کمر زرہ دار

19

دربیان قصہ لال مال پری
شہنشاہ ... عاشق

... سیار شاہ ... لالہ ... وشتن او

ژالِم زنگارہ دل سے بلمنا بہر گونہ یہ دل چھن گل پھلمنا
انم در جوش جل مے دم انت نوش وَنے بو قصہ لال بال ھتھو گوش
پرستانس اندر اک نازنینا کرے تعریف تمسندہ حسنکی کیا
وُچھت تس مہ رخن شکل و شمائل چھنہ ماہِ فلک ٹھہرن مقابل
مہِ کامل سورخ ڈیشن چھہ مایت چھہ وہمس منز گلان اندر ندامت
تبشریح بو دِئے تمُسند سراپا یکایک بند بند و عضو و اعضا
قدِ بالا تسند در باغ شمشاد گمُت سر سبز ڈیشت سروِ آزاد
نتہ منز جُسنکس باغس صنوبر پرز لوُن تابہ وُلن از شبنم تر
تسند موتو دُہ از مشک سوُدہ زکا فورس خط جند دل نموده
وَیا اندر میان دو پرِ زاغ پھشر ما آسہ ہے نیلہ کیٹھ منز لاغ
نتہ ما مُو تسند مثلِ دو ظلمات سوخطاتن منز روان زن آبحیات
سو خط بار یاکے بیہ نازنین آس زژاہ در آمنز خورشید جبین آس
دو گیسویش اویزان تا سر دوش لطوفی اعشقہ پیچان زن ہنم آغوش
خزالس حسنکس زن راچھہ شہمار وچھن یس زن چھن یس کالہ رنگ مار
جبینس پٹ اویزان تس زنہ کاکل چہ شاخ کارہ پٹ یا شاخ سنبل
ڈکہ تمسند شو بان زن ماہ ہفتہ بز یرابرہ زن نیمے نہفتہ

دِسَن سينی کران بلہ خنده باشی
وڇپ گردن صراحي مست گيشر
رُو رُپه هيٺيي گنڍت سي مختہ ماله
بلورک شاخ زي هيولس ڏو بازو
نرے تمسنره بهشتي هينه لنجه
زه اٹھ تمسند شوبابي کيا دلآويز
سو سينه کيا ڏينے زن آبگينه
چو قبہ لور سينس منره دو لپتان
سو نافه کياه محبت کوی اضافه
دو رانش پاسدار گنج عصمت
بديو يڇه کٹهه تسند جلبي شمعدان
دو پاي نازنين تمسند سمن گل
برابر آسه تس تم زور عنصر
مع القصه سٹھا سوی نازنينه
پرستانچ سه شاه تس پريه تابع
تمامي پريه تمسنره زد نزه دائے

لگان طوطي نه مينا واله اشي
بمستي مست در ميخانه هميشر
وڇپ عاشق کران تس دل حواله
برابر تم مکمل هستر ازو
وڇپ الن نه روزان ڊل نه ڎخه
بمن از خون بلبل رنگ خونريز
وڇپ ديوانه کم کم مه جبينه
دو غنچه نا شگفته در گلستان
کرن عشاقني بدلس شگافه
نته ما حکم ان ملک قسمت
نته ما آسه هے السماسه جي کان
رنگت تم از حنا آسس چو بلبل
توے سيت حسن تمسند آسو خوشتر
حسيناه خوبصورت مه جبينه
دواني جلوه پر راز راکع
سه تهنرئي نازه پرور آغه بائے

کوت کال پرائے لگل مر گاہے
دل گوم یکدم دیوانے
گل زن وچھہ ہسن مالہ نور لگاہے
مہر بانے ہا دوم روے
ادہ منتہ ھا دوم راد رقے
یکھت چھوم بلہ یھوی ہر نون ہا ہجراہ
لوح تحفہ قفس مرغ افسانے
مہر بانے ہا دوم روے
تمہ ون نزدیک تجھون لگاہے
مہر بانے ہا دوم روے
بہارہ داد گلہ زانہ نا ونے
سوی زانہ یس ینت آوانے
آوارہ گی یس دریکہ آوانے
مہر بانے ہا دوم روے

دُپن یارب وُچھن کریارہ سُندرو
اما چھا باوفا کنہ چھوی جفاکار
صبر رودُ سنہ دانہ نالہ لتے آہ
منگن ذالس خدایا لوزتم زار
خدایا جلد پھرلس میان مائے
ہمِس رستو کریم اکہ ساتہ آرام
نہ رودس صبر نے رودُس قرارا

خبر چھمنہ سو کت جائے چھو نشتخوی
ہیمنا لورِ کن کرلس گرفتار
ژھاٹن ہتو نے کران کرنہنہ پرواہ
سو میانوی ٹاٹھو بیہ نا یور دِلدار
گرِتھے نتہ لسّ سوا ما یہ تہ ضائے
سونے وانم گرِتھے ازجان ناکام
دُنن ہتو نے بینُن تمہ حال زارا

غزل از زبانِ لالِ مالِ پریِ در فراقِ سیمانشاہ

دِلبرہ ہتمو وندہ لو جلانے
جل بتہ لاگو نازہ یارانے
تنجیمس اندرو چھمہ افسانے
دل گوم دیوانہ مِثل ویرانے
تقدیرہ بد چھوم ماہِ تابانے
تفسیرہ پرِ سورم ترانے
نازک بدلس گوم بریانے

مہر بانے ہادُوم روُے
مہر بانے ہادُوم روُے
ڈِشہتی سپدِلس مست ازمے
مہر بانے ہادُوم روے
تدبیر کرِہ نا پانہ ہے وِے
مہر بانے ہادُوم روے
بلہ ازہ تنجیم لوزُم پے

امی حالہ کالہ آس دیوان
لرنہ نالہ وان ...
چھوم ... ووٹھ
ازن داباہ دین ... ہاو
کس ناباہ ... اندراین وِسانہ
تنجیمس ... پے
چھوم اتین ...

کسبن دل بد انہ ... میان باو ...
زہ بد چھک نہ بیر دُن پچھہ جارہ کتہ ندی مانہ گالاہ
بجلدی کا دِلبرس میانوی لکھت مند تعلیٰ
اما نبو وانبو ... دِ ... ازی نین ... نامعشق یارس ... رادہ
دین افسوس ... ستو ... وانکہ ... نرلال
بچہ ... سیانی ... نظم ... لال کمہ ... جسلہ ... بیانہ

چھہ اس پریہ پرستانچہ بنز دار
کنہ ہمذات باہمذات یاری
وِلِس لال مالہ ووتھ جلدی جلد نیر
بسان کت جا یہ چھوی جانانہ ییولوے
زمشرق تامغرب تراوُ پروازے
یتوی یوزِت سہ گلبا لو پری دا
وُفان بلہ وارسے ڈنڈگ ولس منز
وچھِن منز جنگلس خوشر وجوانہ
سو ہُنند حُسنہ تازہ نینکوی جاو
اَتی درشکلِ آدم آیہ سوی حور
کُرِن سیارشاہس عرض ای یار
دِلس سیارشاہن اے نگارا
وطن میانوی چھو ہندوستان ای یار
اَما ونتم زہ اے ماہرو ہِنن ناو
پری ووپسن لو چھیسنہ کینسہ یاد ول
تیتوی یاد ون اتی گیہ غیب درحال

منوشس ہیت چھو یہ سانو ملہ زرار
بجز ہمذات ہیست ناپایداری
وچھِن کت جا یہ چھیم دلبر مہ کر زیہ
وچھِن کت شہرس اندر ہُنند بانوی
بجز پیغام ہر گز ایز نہ باز
بشکل جانور لسِن ژہ ماندلے دراے
کران سیار لی آش لبنکی سنز
پریشان گی وچھت سوی حسن رعنا
وچھت ماہرو سنز بے ہوش بے دار
سیارس بیچ ونٹھ کِنہ لاگت کین دور
کتوک چھوک کمہ ملکوک ژی شہر یار
ون سیار شاہ چھم گلعذارو
چھو سے ہندوستانوک لگ شہر یار
پری چھکہ حور چھکہ باناز پیراو
ہِنن پیغام چھیس پوشیدہ ٹھاو
یغیبی گیہ ون تمہ تنز دلال مال

لدن تم خاک بر سر گو پریشان
یہ چال بدن تنہجی پریہ اوچھان
کریں کچھ پاٹھ عشقی بی بدنام
دن ھر ھے خدایا کیا تن تم
پیش دعشق و یلدم فرامش
نہ زور دس بہ رت باناہ دیکھو سن
کریں عشق ھندی جای بر
وچھائی پیرو دست بر خاک مصطفیٰ
دین چھا پر یہ کنہ پچھے آدمی تخو
پیش پامت نظر بر روی یا برد

یتھے پاٹھن کران راوی روایت
چو شیر نر کمند ہت جہوی دوانی
سٹھا دور یو سوی از فوج و لشکر
سر راہ آسو اکسی جا یہ ناگاہ
سپین غائب سو ہر نہ دراس نہ نیب
سو نا گس منز وسان یامت زیر سایان
دین ہر نہ کھسی والیس ازین آب
در آن اثنا نظر کرہ ئے اکت کن
وچھن یامت تمی وزہ ژاو باناز
وچھن سوی خاصہ باغاہ تارہ سبزا
تت اندر آبشار و ارغوان گل
گلن بنددی تماشا گو وچھانی
وچھن جایاہ اکت کن باغس اندر
بنگاہ اک تت مکانس کیا نقشدار
تت اندر دورہ ڈیو ٹھن تختہ زر
وچھن تت منز بہت زن حورہ تارہ

دوان سیار شاہ لتس ہر بسنی پت
رٹہ لس وار کنہ جہو سنہ لوانی
ژلان ہر نہ پنے لتس شاہ انور
وچھانی ژھن نہ ہیرن آتھ اندھا
کجا ہر نہ سو آسوی آسو سیب
وچھن تہ بر لب چشمہ جہو پران
رٹن اندر کمند سینے فتجاب
بغنچہ اک چلا لہ زار ڈیو ٹھن
بآن باغ ارم باناز و صد ساز
بہر سو رنگ رنگ گل نار و گلزار
وچھت سنبل پریشان آسن بلبل
ز بلبل لوئی عاشق گو ہچھانی
ولے کیا تت حیرت آسن لعل و گوہر
منقش کیا تمک تم چار دیوار
مفرش کیا سو آسوی باکر و فر
تمن کن ڈیشتھی گو بے قرارہ

سیارن چال بد ڈیو ٹھکلس اندر
لیے تہ لوے ہا بہت تت بنکس اندر
ڈنڈ کو لنی اندر سیار زناکاو
یم زن دار سے یم ہر نہ لاکاو
دوہم منز وزیر بنک اچانک
لسے خارہ آسو اوارہ کر شر
ستہ ستہ عشقی لوئی بیمار کر شر
تہ سندی لوئی لالران داران
دوانی پانہ بسی ہر ہار کھلہ نیمہ
تملن پچھ ہر سیار کلہ لبلہ ناون
کوچھن پچھ ہجبت وسلہ ناون

بجان و دل کرد و لنہ و دانی و دل او زارہ پارہ اوال پچکال
سچھ ہم گرد و دل بارہ بو ہر بکن وچھن پیرز او جاری سرالوی
پرہ لدی وچھن عشقس اندر یچہ مینار وزہ باڑ وباری
وچھان پتھ ہر حانی ادشانی دل ادو جاری

تھوم منظور تم پروردگارن
زہ اے جانانہ دلن تراوم ملالہ
تھوم منت لگے پاری بو یارے
یتھے پاٹھن سہ گلبانو پری ہم
تریم فیروز بخت وزیر لال بال
ترلو پریہ کرو کھتس ثرِتھ مدارا
الوک جلدی پلنگاہ بالہ پایس
وچھتی شاد گو بیبارہ پانے
خدایا داب چھا کنہ خواب ڈلو تھم
یتھے پاٹھن سہ لالہ مال شاد مبر درا
گردن دایہ حکم وتھ لارے جانان
بجلدی درایہ گلبانو پرستان
اَتِن سازندران ناز نا ساز
زِہ دلبراک اکس کن مست و مخمور
گمت باہم وصالس محو زی یار
رٹوی سازندرو سوی ساز باناز

عطا کرو ہم مہری آسو بن لوشہ یاران
قسم واللہ زہ چھوی فرن درسالہ
ہبر غم ے کرو تھنا دل اوجارے
دنان سیارسی شاہا ہبر غم
دنان سیّارسی جانانہ موزال
تلوک از خاک کرہ تھی زارہ پارہ
کران مورہ چھلہ کیاہ شاہ سیارس
دِتِن باطن وچھان ہوس گنہ عیانے
دلس وچھہ وچھہ یہ دلبر شاپ ڈلو تھم
خوشی اندر بمرِ فو جمر گلے لوٗر
الوک ساقی بلاوت بیہ غزلخوان
کرن پرواز سوی آن گلستان
گرٹھن لس ساز بوزت مست بندران
عشق سوی زانہ لس فرعشقنو زور
یتھ بلبل محو آسن بہ گلزار
رباب و چنگ نی سارنگ بندران

ہنو کرو اِنِ بسیارس آم وسوی چھ تِن ... محمود
وچھت گو ... پیپور ... شیرین ... ہمل محمود ...
ہیہن واتن پھوی ... ہنر مند ... از درد مجبور
دنان راوی قران ... ساز ... ہنر مند ...
سعی بیار زس رازم ... سرسو ... ہنر مند ...
بیوتن زنوی ... عشقن ... غزل ازدو بمجبور ...

غزل از ... بخدا ...
جاں بابا نہ ... سریت
گرٹ پھنو خبردار
ایت ... بیار
گرٹ پھنو خبردار
لاہن ... بتبند ...
... از سن ...
ہیند وراس ... ایام
... ہمند وسی ...

ہو واتنہ ... گرٹ پھنو خبردار
کر وہ ... پہر ...
دیتن ... زرہ
لار یو ... سی
گرٹ پھنو خبردار
پھایرہ ... سی بستہ
معلوم ... کیاہ

سوی زِرِی دفا دار
سامنت و چھوم ... گی
... ڈی ... گرٹ پھنو خبردار
نترس وچھت ... گلزار
... چشم ... بتبند
... گرٹ پھنو خبردار

ربا لورم خدایَن کاسُ غم
گیس یہ کال یارس سیت ھمدم
دوہس راتس یہ ساعت پہوانہ
میہ گو یہ کال در عشقت دیوانہ
کُھداک لورنم باحشمت و جاہ
دونس تم لال عالی شہنشاہ
نفرحت ہتو گُھ چیوکی سرتکہ
زِہ دلبر اکس کن تجویٔ بلہ
تمامی پر یہ گھر گیہ دراِحال
کروکی یا بکہ گریس پریشان حال

منت چھم دِن اگر تھاوکتہ منظور
نکالس نر انگن تی ناچھو و سنتور
دگرنہ ساوِ محبت پتاچھوی یہ باطل مشکل
یہ بلبل گل پرت دور پتاچھو مشکل
پتاچھو دور عاشقن دِن کتھو کیوفانہ
چھوہ یتم ترسے سواے خانہ

تامت پھرم عشقن زرزر
لولن تہ میانوی دلبر
بلہ تراوے برخاک سر
بوزم دَئے رانچ خبر
نارسس نوازس چارہ کر
وُنِ دادہ کوی بن چارہ کر
ژئے رستو گژھم زیر وزیر
بہار نامی دادہ. کر
لوتہ پاٹھ عشقنہ تارہ تر

گژھتو خبردار
والن پتھر آوار
گژھتو خبردار
سارس کن ژی دار
گژھتو خبردار
عشقن کرُس بیمار
گژھتو خبردار
بند کرتہ دُن بایار
گژھتو خبردار

بقیہ داستان

یتھے پاٹھن سوشب در نغمہ ناز
گمت مشتاق تم سوزس سازس
صبح پھلو بلبلو تلو خوش کلامہ
زِہ دلبر وصلکی تُل جا لو ازان
چھلوک از آب کوثر رُوئے انور

اداگو یار یار یارس سیت دسان
اکس اک گی سنتہ تم وارہ رازس
کو کربانگاہ گیہ وُتھ خاص و عامہ
زِ خواب عشق ومستی درایہ تھارن
دُشے کھتِ باچشم بہ تختہ زر

دونس وانس پیٹھ ناہسکو انکارہ
وین بابچھو پتہ بایہ کتہ بیچارہ
زِہ پتوی ساعت جان من جانان دلبر
یہ میہ ازل عالم پانہ
یہ بلہ لو تو دی ویپس کن کیٹھن

حکم کتم تیتہ خوش نوسن
الا ساعتہ پانس تلاش کر لال
قلمہ بنہ ساعت ساعت جانان
بھیجن بی ویپس پوش

غزل از سیّار

لیکھن اک ساعت نا ماہ با ہمہ حال
گرھت آدا یہ مدّت با اندازه
دلارا میں مدّت آدا گرھت پور
مفصّل ساعت نا موک پچھڑی ناز
دلوک اک پرچہ سیّار چھالس
پرک حمداه بسوئی ذات اکرم
پرت حمداه منگاوک ساز و سنطور
کران تا ہفتہ تت جا یہ اندر ناز
سیّارس لال مالے ولو یہ ای جان
مہ کر تا خیر دم رخصت مہ جانہ
بتوی باوت سپن غائب سوگزار
سراسیمہ وچھپت سیّار سپین
نہ ڈیوکھن باغ نے تم تویگ تگ گل
پکت زائن چھونہ رلو عشقہ خار
وداں درائ بکسی ہندی ہان حال
دیوان بارت کیاہ سنہ گوم چکہ

برابر پانژھ دو ہھتے بیہ اک سال
سیّارن نیو پرستان ما ہرازه
بحشمت از پرستان ہن یہ گلنو
لیکھت دے رت منشین ازخون شہباز
دوم پرچہ پرٹوی لال مالہ بانس
چھوپس اُنژ دون غمگسارن دافع غم
سپین بے چت بسر ہس مست و مخمور
پس از ہفتہ پریو ترادو پروانہ
وُن رخصت دم گرھے والس پرستان پر
گرھے والس پرستان سوی خانہ
نہ سوی ہنگلہ نہ سوی بنگہ نمو دا
سٹھا غمگین دل آواره سپین
پریشان گو پشیمان ہمچو بلبل
کرس پاره جگر کیاه لولہ نارن
زہجر یار گو غمگین و پامال
وچھائی زہر الماس گوم شکہ

بقیہ حالات سیالہ بعد اغوا کن شهزاده در سیکدن خوانده در شهر خدد

تمی رُوده سپاہ یله گیه ماره
بشہر خود وُدانی واتِ یامت
دلوک قصه پُنَ شاہس تمامی
کرن چانی نصیحت تم فراموش
یہ مُوت تو بہہ سیدِ لوتی سراسر
خبر روزینه کہنه گتو لگو سو سیاہ
تہ لوزت شاہ دلادر گو پریشان
خبر رُوزمنه تہو گو درتِ نئی مے
باین شاہی مُران تمُسند نئے کر
یہ شاہی چھم مہِ ماتم غم تہ اندہ
یہ شاہی چھم پریشانی سراسر
خدایا کیا خطا سوم مہِ جالس
خبر روزمنه رخصت مہ دلوتس لور
خدایا کیا کرے وُن تاج و تخنس
خدایا کس دے وُن تخت نہ تاج
دمے کس پادشاہی داد خواہی

بچاؤ ید کا نظر سو زلو نتیوی شہزاده
سپُن شہره بهر آفاق تا مت
تباہ کر فوج سیاران بخامی
قدم نزادن بہ ڈنڈکِ ن لصد خوش
جُدا گے اک اکس نش اسن برابر
سو رُدداه یا سو سودا گو نہ اظہار
دیُن ہئے ہے موسمت آسیم زپر بان
اخیرس نتھو غمٔ سفراه پہی مے
چھو افسوساً مہ کتو وُن تخت نی زر
مہ ہارس بگردش گوم مے لوه
گرتھُن ازدیده دو تمسند زرے کر
مہ کُس غم بپوم آخر یاتو اسن
لو یامت لولگوس در قفس چین مور
خدایا کیا کره وُن راج و خنس
خدایا جان و دل مے گوم تاراج
کرن وُن زمانڈ نے نس کوه براہی

سرا سر یاد پئی تل تراڏ هیس ھر
اما کو نہ پو شنو لاہ آشنا میان
سرا سر حال میں لوی بالہ یار هس
وفا تراڏن جفا کرهي صفا گوم
پٺیهء پاڇن ۾ وان نالہ پکاني
ڈٹت کو سار تراڈن ۾ تھوبدامن
لڀن ۾ تہ شہر پنہج واتو برراہ
دو هیس راتس پکاني پچول مسافر
۾ وان آسو دادہ تمسند شاہ دلاور
دراں دم گو یہوی شہر بدرباز
نہ لوزت شاہ دلاور کوت گو شاد
دین با اہلکاران با فراست
سو جانانہ سلامت آؤ واپس
سپین استادہ ساری بامہ ناز
وڇوک سیا شاہ ایوان اوڙے
الوک جانانہ باپنس سیت باشان

کرت آہ و فغان و نہ ھس کرم کر
گرهے دلدار سی ند ھس پن کر اگو
گرھت کہ ناعرض تس گلعدار س
اشاوؤ ماد تھی تراڏت شھنہ گوم
قدم آہستہ تراڏن نئے هکانی
گلاں لولہ سیت ۾ تو چاک جامن
زدرد یار سوی نالہ ۾ وان کنا
بنزدیک شہر واتوی باخبر
گموت آسوس ۾ وان اک رت لرلر
منادی گیہ بہرسو آدسیا
ڑلوس غم نے الم سیپنوی ۾ لا آزاد
وتھوسیا ری ماد ۾ محبت
گرتھو بروڈھہ سٹھا لولاہ بردلش
وزیران ۾ امیران درای باساز
ڑلوک نالہ متے ہنو بنو لفوے
پکان جھیس سیت ستی بامہ شان

تہٕ بوزت موٕل لسن آوارہ یژہ گو
اَنِکھ از حکم شاہ فرخندہ اقبال
پرٕ زھوک شاہن ونیو جل دردِ بیمار
حکیمو یام وچھو سیّارٕ لوی دٕاو
چھہ یس جانانہ ژھیو مُت عشقہ نارن
بغیر از عشق دلبرِ غیرت یار
تہٕ لوزت پادشاہ آزردہ سپُن
دوٚپُن ہے ہے خدایا کیاہ کرو مے
پرٕ ژھن جملہ حکامن وُن کرو کیاہ
وزیرو اہل کارو تے امیرو
دپوک ای شاہ عادل ماہِ عالم
ذرا سو چھ کیاہ اَت چارہ سا
صبح ہاوُن اسِ از ساری
دپوک شاہن گرٕ ژھواز تو یہ چھہ مہلت
سو شب یلہ گو اَدا شاہن دوبارہ
وزیرو منجمو تنجیم دانو

دوٚپُن ہاوُن یہ کُس لاچارہ یژہ گو
حکیمانِ فصیح دِل نیک افعال
گمُوت کمہ سیت چھہ جانانہ لاچار
دپوک شاہن سیارن چھو عشقنوی خاد
گلن دِت چھو س نمُت دِل نالہ زارن
چھو کرد و داہ امس چھوی لولہ آزار
دوٚپُن ہاوُن یہ کُس افسردہ سپُن
سیارس لولہ زر کنھکن بھرم مے
وُنہ چارہ مرزن در عشق کنہ چھا
یہ تنجیم دان ہند کیو مشیرو
فدا چانوی چھہ ہر دم جان دلم
دیو مہلت شبس از دلنوازی
سیارس ژلہ کنھکن دِل و جاری
پگاہ و بزم بجلدی چارہ کیاہ اَت
وزیرن کن دوٚپُن وُن کیاہ چھو چارہ
کرو کہ باہم گرہ آخر یہ دھیانو

سو مشوره پادشاهن خوب اِئن
بچشم و سر ڪنُد گفتار مائن

ڪرُن ڙآفرين دانا وزيرن
اميرن شه نشينن بي نظيرن

سپين شهه فرخنده اقبال
لديو فيلن عماري مال و اموال

اُڪيس هتس لڏوڪ از جوهر ناب
عجائب رنگ نانپانه ته اسباب

تت اندر کڙهه سه افزا باڪر وفر
دنگ تن چيده چيده سيت افسر

سُوي ملتان بخشمت دراينه سي نال
اِئن تس ناگر اليس آس هيه بال

سِٺهو تحفه تولڪ همراه اتي دراي
لڪان ڇهي اِستهه هت ڪره نا

دڙان طبله نه خر مهره بهر جا
ڪرڪ طي وڃهه نمو باحشمت و جاه

بملتان روزِ دُوم وات هات
سپُن سوي شهره درملتان تا هت

ڇهه آمڙ ملڪهء هند لور پاشان
لڳهن جهوس شاه شمشادين جو مهمان

ڏيهوي شهر سپين تازه زڙو باري
ڪران ڪيتاه نمسن ڇهي زرنثاري

بهر آفاق گيه نيرت ڪنهاه گياه
ڇهه افزا شاه ملتانس عذر خواه

هيس نيتهر نميس دلڪش پري وي
دداني ڇهي توي آمڙ يه خوشخوي

خبر لورت شهه ملتان جل دراوي
باستقبال دلڪش سيت هت آو

نبر شهر نمس افسر سٺهادرا
نمس افزايه ددلوي پيشڪش آي

وڇيت افزا سه دلڪش گيه ڙخوش
پنهر وڙهه از عماري جلد مهوش

ہیتوی ہیٹھ سوزتن وندہ ہوس دل وجان
دپوک افزایہ دلکش سدیت پالس
دویو بازوٗ دلوک تس تن اجازت
دپوک افزایہ رخصت ون ویو نام
دلس رخصت تموتھاوک سومنظور
ہتوی دلکشہ رخصت باچہ پاس
بحشمت دراو تمنی دور تامت
ودانی کورہ لگو ونیہ مثالہ
مفصل گیہ رخصن بازگشت آو
دن تس آشنے فکرہ سٹھاہ چھم
خبر چھینہ آسو کیاہ تقدیر سانوی
خبر چھینہ کو سانی وارہ روز یاہ
دپوس ہتہ آشنے ذاتس زہ پشر او
بہ لکھو مت آسہ تم ذاتن برابر
گران باہمہ دگر فکرہ خیالہ
سہ افزاہت سہ دلکش درایہ باجم

گژھی بلہ خوش ہتن ادہ تو ریدہ مان
ہمن بو ہاوسے مجنون حالس
مبر غم چھوی فدا پادن ہتوک رن
برہ کرمت چھو گلنو سے دلارام
سکھر افزایہ کریت سیت حور
بنان تی ہی لگھت رور حسابس
شہ شمشاد پانسے باسلامت
مبر غم گژھہ زہ تس ذاتس حوالہ
گرہ واتت حرم خانس اندر زناو
زدلکش چھوم سٹھا اندیشہ نہ غم
خداین کیاہ ہمن تقصیر زانوی
خدا سانوی دعائی نیک زیاہ
سدن سادن خدا رضی چھو غم نراو
ہمن کرتت بدل لاتحزلہ پر
ہتو لاکن کردک ذاتس حوالہ
یکان منزل بمنزل باچھم وخم

اَتھ سوی جانِ جانان منہ ناوت — نکاحنامہ پرس غم غصّہ تراوت
روانہ گو سو افسر شاد و خوشتر — وچھن سیّار شاہ البتہ کرِت در
دِتن تس آلواہ میانے عزیزہ — بلاوُن پادشاہ چھوی خوش تمیزہ
خبر چھمنہ چھو کیاہ تس مدعا چھانتون — دپن اسہ نادِ دِنتھ یہ لو انتون
دپس واپس سیارن ای خردمند — خدا چھو لئے ہمیشہ شاد و خرسند
نبر نیرن چھو میانی ہای افسوس — تمس پاٹھ سوار رودن چھو افسوس
گلس چھم داد چھوس غمگیر گومت — سِٹھا چھم فکر چھس دلگیر ہیومت
تہ بوزت باز گو افسر روانہ — ونن واپس شہس عالی نشانہ
پھو نہ جانانہ ہرگز ہیتو لوانی — وچھت دورے چھو یکدم بر دیوانی
خبر چھنہ کینہ دلس اندر تمس کیاہ — کران چھوی عشق دیوانہ تہ فلواہ
یہ بوزت کر وزیرو مشورا جان — دلوک شاہس چھو بہتر ون یہ فرمان
اَتھ قاضی بلاوت شاد و خرم — نکاحنامہ لکھت تھاو ژلی غم
وچھو کیاہ خواہش پاک ذاتس — خبر ساری چھہ تس عالی صفاتس
بلاوک قاضی و قتوک شاد و خوشتر — نکاحنامہ جروک از زر و گوہر
نکاح لیکھت شہن و لیکھ سو قاضی — پرو حضرت اجابت حق چھو راضی
اصالتہ پاٹھ نکاح پر قاضین تمام — تہی سیّار حاضر آسو خوشکام

٣٣

بو چهو سنه در صحت شادا وسرور
چهه عاشق عشقسی اندر گرتهان مست
ته گرته والیس شهنس ائی ون سراسر
بجر دلبر مه چهمنه کا نهتهه حاجت
کر بالیس عجز و زاری افسران بور
تسلے افسر سن بله بور سیاین
که اے شاها دنے گیاه حال اظهر
نه تراون درچهو سر گرنے لوائی
به لوزت پادشاه غمگین و غمناک
ونن با افسران ون گیا چهو چاره
کره لو ون چاره جمی گنتخدائی
خبر چها عشقه دادے ما اواره
دلس جمله حکا مولے شهنشاه
چهو مشوره پانه سی دلکش بلاوت
دلس گنهه کره خود تدبیر کارس
به مشوره زانو شاهن لائق و خوب

غمس اک چهو سن لو رٹمت دل دور
مه چهمنه کنه هوس کو منت لوا دست
چهه ماتم عاشقن کتو جاه تے فر
تمس رستو عیش و راحت بدحماقت
مکه سیاری تهاوس نه منظور
رتهے باهن گرته نت شاهنش دلون
بهنت جانانه خلوتخانس اندر
غماه هنت عشقنوی لاله ریوانی
ونے کو ناه سبن آزرده دل چاک
سبن جانانه کمه دادی فراره
وگرنه رات کتو گرته ما جدائی
یه در شب گرتهنم کو نه کن فراره
مبرغم اس کره یکبار چاره
انون ماهر ونے پانے ناد داوت
دلا فریا لسنی کن باله یارس
وزیران تے امیران هند سو مرغوب

چهوئیس ښمشاد شاه استاد چانوی
تسنری کوپه چهس دلبند و فرخند
بو آئیس شهر ملتانه دیده
سوالی توکسند طاقت نه یاراه
چهونه کاله علمیسی سالس برابر
مهربانی کردم دروازه ترادم
یه بوزت د پوسیاران چهونیه باطل
ڈنے نه زاه اپنه پنه آسه ساروی
اندر یله ژایه سے دلکش بیره
دو زلف عنبرین یله ترائون
روئی دلکش وهپ سیار گوچوهش
دپوس دلکشه اے جانانه میانے
یه رخصت ههی ژه بور کن دراک
دوهس راتس رلوان اتس نو غمگین
خدایس کن بزاری کره دعامے
خداین مقصدس لوڈ استادس

پدر میبونوی سو گو امداد چانوی
خدا لهونے همیشه شاد و خرسند
غلط چهوم در قرآن ای برگزیده
غلط حرفس مه کرهے نیک چاراه
ژه واقف چهو کنه سیه بوچان غمخوار
ڈینے غلطی یین منت مه کهاوم
چهه دلکش ثره خرد منداته عاقل
بجلدی تهوس ترا دل سوتاروی
نشست نیز دیک آن شاه سمنبو
سیارس یا له یارس وقع اره هاون
دپن لتس کے رسید در هند مهوش
ونے احوال خود بودانه دالنے
تنه لحمز فنج چان چهم شراک
خدایا یارها وت کره تسکین
تهوم مقبول تم سوی التجامے
بهارس لولکس منز ساغنه ساو

بلاشک زہ ام اندری چیم پہ چھاوی
فنز لوئی اگر مالک زہ سیا لوی
کرت زن ہشن ام کہ ٹھوئی نیفہ
دلبین دلکشا کے یار رفیقہ
دوم ول تش زفاقہ زہ زقہ
کرون ہرواہ مہ نوئی ام نئی یارہ
زہ چھونیا غاردا ام چھوس لو بیمار
بیکرکے پورو عدہ دوم ٹن
دیوس ھیرت سیارن نیقاران
بو بودوس چھک زہ دنز دعدہ فاران
قسم جیوم ذاتہ سندہ تن چھوم مہ یاور
کرسے نہ زاہ اپنہ دعدہ بنر ذر
بہ کن در دل زہ چھکے پور کرے
مہ ونتم دعدہ کیا منظور کرے

بدروازہ سینز وارد سہ یامت
دٹن در دست دلکش خوانِ الوان
دٹن آہستہ تش دلکش کنس تل
دٹن دروازہ والپس درایہ خورسند
سہ نعمت و بر دلش شہریارین
وچھت سیار شاہ گو حالِ حیران
وٹن نہ زاہ بدلکش مے دوڑماں دِم
کران فکرِ چھ شاید زیادہ مہمان
اندرِ دو منتو زیارِ عشق آوار
ادا یامت برابر گیہ ذٰہ لوم
سپید مضطر سٹھا از فاقہ لاغر
برہ گو مثلِ گل زن تازہ ہمپوش
بنزدیکِ مرگ یلہ و اتولا چاک
سٹھا پژمردہ گوزانن نہ چارہ
ریوانی تمہ وٹن ہتو سوئی دلکش
دِتم اک لقمہ از خوانِ ملوّن

مژدہ رن درکرن وا اہستہ تا میت
ضیافت شیر مے از خشمِ شاہان
ضیافت کھینزہ پالنس کرشہ کش ژھل
نھول وٹن لبرن ہاکل کرت بند
ہٹری کھتہ دلکشے رونہکنہ سیارین
برونی خوش درونی دل پریشان
چھوسے لو در ضیافت اک سماہم
لوتے چھمنہ مہ والدہ خوان سوزان
نبر فاقہ دوان از غم چو بیمار
نہ آرام و قرار اہ زلن نمس صوم
دلیس کوہ جز خدائی پاک سا غر
ہرت پیو کیا برت سوی عشقوئی جوش بر
ودان ہر ساتہ آسوی لولہ بیار
بجز کردن بدلکش زارہ پارہ
کہ ای مہر و یہ عنبر لو یہ مہوش
دُدُم من فاقہ ہیلتی دارہ ہن ہن

ونن دلکشہ لیکھت جھوم ژن کھاجان
زہ سینی کرشتن ای اراض جھوم ان
کرون شخط بلا شک ریگ پیا لو
ملالہ زنزاد وساردی الالہ وان ارانو
شوبا ہم کی تاج شہزادی شہزادہ
کرمیب پاہ زہ کرو ہیچ اکچار
بولیسے پاہ زہ ساران دل انگاران
وپن والپس جیساران انگاران ای ہمسر پاہ فنکا
شہر یاران ملنو بہ سر جمنہ تھے کاروتہ بشر
انھن طاقت لکا حسن ہہ انمول لنجہ کرسہ پشپا فت
بجنہ طاقت لکہا وستہ کیاہ اندان لنہ پشہ دار رحبہ رنب
وہ ام ودیکین چاہ لاتھ قامہ سین مشہ بتہ دلو قلمس
سیاران خلاص لسہ دلکش سینی دلکس بجبعہ بخبخ

سا اسک منِ سکمبر بانزہ
ازچھو شاہ ولا وایہ شاہ منتازہ سیار
ردی چاپ نہ منور سرکیاہ شعلان
شاہ نمانہ ازچھو ماہرازہ سرکپاہ شاہ سیار
وانزہ ولان ہمرازہ شاہ ستیار اندازہ
ازچھو ماہرازہ نغمہ خیبات بانگراوان

کردک دستخط انکا حسن بالہ یارد	رلّوی اک قلمہ تے بیہ لُو اشارد
انکا حسن کرنہ دستخط آدیا منت	روانہ شاہ ہندس کرد کھ تا منت
سویا وچھو شہر یاران عیانہ	دلوان شہرس کرہ لو دل شادیانہ
سیارس سوزہ ھے نغمت زنگار نگ	سِنر حاصل مس فرحت ہر رنگ
بہر گونہ سِبین مسرور و خوشدل	تمسِ دلکشہ تہ گو سوی حلّ مشکل
زنانن ایل آنن مرد آسان	ادہ یکہ ھُنا ولِس آ یت دل و جان
بدنیا آسہ لِس عاقل زنانہ	تمسِ لِنش ہمچو خرہ جیہی مردہ قلوا
سہ دلکش آسن نرعا قل نہ چالاک	کرن سیّارا لس سیت مشتاق
بہن سیاتھاہ نہ لِس رستوشہ سیار	ہمِس رستوی سوسیدانی آوارہ
بری لال ہال گیس از دل مشت پور	ڈھنت دل دلکشی نیولِس چہ زنبور
دگرہ سو یاد شاہن شادیان کرہ	غریبن عاجزن مُہر و بُرن پھر
انن ساز ندران ناز باسازہ	زسازہ مست گیہ مدہوش کم باز
ہنتوک وُنہ دُن سیارس ناما دراس	مدلوارس نگارس بالہ یارس

وُنہ دُن بہ عروسی سیّارہ

بمبورس بمبر زلہ ہلوگو تازہ	ازچھو ماہرازۂ شاہ سیّار

ازچھو ماہرازہ سرکپاہ شاہ سیار
روغن جوش لے بیہر دو پیازہ
بنجنیج ہنچ چی فرانج ازہ
سرکپاہ شاہ سیار سیارہ
ازچھو ماہرازہ پخنی بازہ
میتھی مرزاوان
سرکپاہ خوانس لتہ پازہ

٣٧

بیشتر تہ ترت ہامنہ تازہ
ازچھو ماہرازہ شاہ سیّار
لولہ منت آمین کم شاہ ہمازہ
چلینہ نچاپانہ از ایران
شاہ سیّارس دل نوازہ
ازچھو ماہرازہ شاہ سیّار
بہار تازی سوز یا تازہ
بوزہ کوہ زنی ہوا عزت جان
حیرت سارہ نے تمنہ اندازہ
ازچھو ماہرازہ شاہ سیّار

یقینہ قصہ دریان وفات
یاقین دلادرشاہ و بادشاہ
شذن سیّار دیا دمدن
پہری لال مال

یتھے پاٹھن کران تم نغمہ تے نازن
سپن شہرہ بہر اطراف دہر سو
کروک شادیانہ کو تاہ خاص و عامو
بفرحت ہیوٹھ سیارد لاوار
بعیش و ناز گے رئت تارہ آدا
یہ دنیا پہوی مرکب عیش تے غم
بنان تی پہہی یہ تقدیر الٰہی
دوہہ اکہ گو یہ بیمار شاہ دلاو
پتولاکن یہ دنیا بے وفا پہوی
بدنیا آہی کم کم شاہ عالی
پہو فرماوان سعدی رح در گلستان
زانسان ہیں اکھا آوی بدنیا
پٹن کرئت پشرن سوئی بگی
نہ آن دارد نہ این دارد زانسان
پہو نہ کینسہ اکس دنیا وفادار
سپن راہی بعقبے بلہ شہنشاہ

لگوی نہارہ زالس منز بین بار
سیارس گو بد لکش ملو نحو شخو
وزیرو تے امیرو نیک نامو
کروس دلکشہ مشرب و عدہ آدار
بہت بے غم ہمہ با حشمت و جاہ
غمس شادی بنان شادی بنان غم
مبدل کرچھو تعبیر الٰہی
دوہن کشیرن یتھے پاٹھن بہ بستر
ز دنیا درائی گو دارالبقا سو
پتو لاکن فنا گے دست خالی
یمے ابیات پراتھ کرتہ زی زان
کرت پنہ لوی کمال دراوی دنیا
سو دیگر ہمچنین پشرن بدیگر
نبردی ہیچکس نہ کردہ زان
جفا کارہ پہو چھ سنہ کینسہ منداعل
دوان بالہ تسندے دادہ کیتاہ

کرڻ ہی آسہ لس تی جھوی بنانی
دو ہہ کہ ژا یہ دلکش شاد و خرّم
سیاران ز محبّت گرُ تلاو نا
پرانی گیہ سہ فرقانِ عزیزا
سُونہ سینت آسو لکھمت سیاعت یا ما
وچھن سوی ساعت یا ما تمہ وُدن ہا ہتو
اَسانی گاہ چھ ڈلیشت گاہ ودانی
وُچھان لس دورہ آسوی ہا پہ سیاہ
اَتی دپوس الا اے خوبرو یہ
اَسانی گاہ ژہ چھک گاہ چھک اَ رودنی
ونوس دلکشہ اے جانانہ میانے
وَدان چھس جانو عقل دکار ڈلیشت
اَسانی گاہ بو چھس گاہ چھس ودانی
وَدان چھس بدژہ لگمت بیت دل
اَسان چھس لوت گوہ تاہ چھک ژہ مستہ سر
کرکِ کیاہ وُن ژہ پرَ یہ مارہ کرہ نے

خوشی منز غم غمس فرحت ہنانی
کوڈس سیارہ لس اندز بحرِ غم
قرآنِ پاک مؤثر رتہ طہارتا
وچھن ورقس اکس اندر حریرا
پُران پامت کرُن سوی اختتاما
گرھت ساتھا بدل فرحت لدُن ہا ہتو
گیہے شادی کران گہ لرژھ لدانی
سرا سرتم وچھن سوی نالہ تی زار
وَدانی کیاہ چھک اَی نیکخو یہ
سبب کیاہ اتھ مہ وُنتم گلبدنی
وَنے کیاہ گوم اے مہربانہ میانے
اَسان چھس کرُدہ سمسار ڈلیشت
مشک تقدیرہ سی نیس ہوانی
ادہ کتھ ہاٹ زالے لا چھس گل
مدّت ہمہ ساعت تاہو گگوی ژہ ازد
خلافِ وعدہ آسن گرژہ زرہ نے

۳۹

پیمیں چھچہ کہ دن زلوت اسم نجھو ذہر
عشق و عشقن داد مشکل نہ سوی یار
عشق و زمینہ کمن چھوی ناتوان
ہمت نیں تہ سہ آمت سوی بہ زان
عشقن داد و عاشق زاد رہے
دل بس لکشۂ ای نجھوار بیمار کے
دم فرہیم دکس عرضن تفاضے
ژہ چھوی باللہ کرم دا دس فرحے
شیم زن تو لو د انجھہ ہاہوکر نیراہ
نیر چھم تاماہ ذہر چھوم طاقت نہ صبراہ

وَدان چھوی یاد پیو سبا رسی یار	ہتئن بر سر لدُن تم خاک یکبار
ہتئن از دردِ دل غزلاہ وَنہ لوی	تمس دُ لدارہ سی غاراہ انہ لوی

غزل از زبانِ سبّار شاہ

جانانہ کرت فان گوہم تازہ جوانی	پیوہم ژہ زاہ تو یاد چھوس افسوس کھونی
کتہ چھوک ژہ کت باغس اندر چھاہم گلزار	بیہ یاد پیوہم آدہ نکو یار روانی
نیو غم مہ یم سمسانی برم گاڑنی دل کیا	آوارہ گیس وَن لگارہ نراو غم پرانی
چھینا خبر عشقس تیر زن چیہ نہ فکرہ وارے	تیرہ ای کہ ہوک چھی ژہ لالو چھکینہ پونی
جباب نیر گام عشقن گوسن لو بیتاب	شباہ جنگہ دامہ جھو سنا خون جوانی
لاگت بلبل کوت کالو زاگہ رُونے لو	ہا زاغہ گوہم راغہ وَنت داغہ کھوانی

پرارے لو کوناہ کال چھوم سینے گموت پرکال
تقصیر بیّنوی یا نہ چھوی بھاری ہوانی

وَسِتھا مدت سو آسوی وَ ارہ در جوش	وَدِت وَ ارہ پنو یلہ آو در ہوش
دِین نس دِ لکشئے اے ناز نینم	لو کروِ تھس ہارہ دلبر یاد پادتھم
فراقکہ تھندہ تیراہ وِ دلس آم	وَدِنے کیا گوم زن بر مندنِ شام
مہربانی ژہ کرتم چارہ اے ماہ	گموت چھوس یادو تھندی سیت فلوا

مہ گویا چانہ بابت دل دجالیے
پیچھو افسوس ہا یم ڈالکہ دُن ستم
پیچھوی نہ ژہ سودلبر یار د ارن تم
گڑھکنہ خانہ تم گر کر دہ ہا ہنہ برباد

۴۰

چھوم ثمر از دو بسیار ہمان بناوران
سلاح و سلب و جاہ جمع کرادن
صبح دی ہے بر سر نفرس پر کھرس شکن
زن ہا حشمت و جاہ جان جانان
سیاہ ران زادو تھس مشہور نوب
وَن نیس دلکش بس پانی مطلوب

دِین ناشاہ کر بیانہ بناوک
دوہ بس فکری ... نظیم پھاوک
سلسلہ کراتن سفر ... صادقی وضو
سیاہ بس ... جملہ حملہ ... ای
زین سر ... صبح یادو ... اتارجن
سیاہ ... ... ای گو ... ... خنسن
بے سر ...

مہ چھوم معلوم سپدان از فراست — یہ مانیرم پتے اندر حراست
پھو بہتر وٹھہ ہر سو بند تھاون — وتن اندر پہرِ چا پہرِ دیاون
مہ پتہ ہر گز یہ نیران گرتھنہ دلکشر — کرم ساردی تباہ یکدم انم فش
وزیر دِتے امیر ولتس فرنک رائے — مبر غم پہرِ تھاو وائن ہر اجائے
دنوک آرڈر بیکدم پہرہ دیاوک — کرِو ہس اندر ہتھ تھج فوج تھاو
سپاہن کر تیاری فوج لبیاے — نلن ہمراہ پانس دراو یکبار
کرِوک پلہ ظلم ہر سو درایہ باجم — ولے کیاہ آسو فوجاہ باچم وخم
سپن ہر سو پہوی شہر سپاہس — گرِتھن پہوی در پرستان گلغذا اس
اتِن چھی نتھی سوی پری ہال — یمی کرمت مدلو از من چھوا زسال
سپاہن حاکمن سارِن امیرن — تھون شہر ورزھٹو سارِن وزیرن
ہتین رخصت تمن سارن لُفرحت — دلس تمہ دلکشے مہر وسیر رخصت
ہتن تس ماجہ رخصت ہیچو نخچیون — اچھو کِن زارہ سینی سے ہران خون
بچاہ وفرہ بجشمت راو شوی یار — پمورت تس یاد آسوی سوی مدلو ا
کرِوک ظرماہ ہتوک وائن نقارہ — پکانی درایہ ساری دلقرارہ
دہہن تارن پکان تم روز وشب اس — پکرِ فرجشمت بادب اس
پسند چاپاہ بچارم روز آیک — پتھر یکبارہ گی تمہ غلمہ ترُاوک

٤١

خبر پرسی کرن از ہر سپاہی
نمو چھو خرقہ پوشاہ جندہ لاگت
دلوک دیوانہ سی سیّار لارن
اَمِس خوٗ آسو پالس آسو عاشق
خبر چھینہ جایہ کت ون مارہ ناوی
دلوک ام چھا تہنز خوشیاہ گرھن اور
چھو تاون زدیہ ساوی شلہ پافر
بیٹھے پاٹھن بہر ڈیرہ سہ گلفام
بوقت شام درخیمہ سیّارہ
کروس سیّار شاہن ادب تعظیم
دلس زانن چھو درویشے کمالاہ
دپوس سیّارہ نی حضرت کریونا
زہو مے بنش بو چھوس غمگین از غم
دلس درویشنے واپس جوانے
تکھ سیّار شاہس ہوٹھ درویش
دپن تس غم مبر اے مہربانے

پان حشمت گرھنو تو سہ کور راہی
دلوک احوال خود تس وارہ زاگت
پرسناکس چھو تس لال مالہ زبارن
اما اسہ یارہ پالس سیت بادِق
تمن پرین اتھے ون یارہ دیاد
نمود پوٹھس خوشی کنہہ چھو ہینہ چھوی زور
زبان اک آسنہی زبان چھو دیگر
خبر پرسی کران ہیو تام گو شام
پکان دیوانہ پاٹھن زابہ یارہ
الا ای مہربان آداب و تسلیم
کھٹت تس آسو ہین حسن و جمالا
مہربانی مہ پٹ لولاہ ۔ بریونا
ہوں چھم یارہ سند دور ماتم
مہ گرھ غمگین رو زے مہربانے
وچھن سوی دادلد گومت دراندیش
خدا یاد ر زہ چھوی عالی نشانے

سیارس آ وه اک فراش باساز ... کرُن فرشاه تمس ژ رتو نه ممتاز
سیارن کرے فراشس حکم یکبار ... دُنهه کرے درویشسی بستر ژه ای یار
فلان خیمیس اندر گرهو نو مهربان ... فلانی جایه تهاوُن باهمه شان
دُیس درویشني اے نیک ایه ... بو کرے نیرے نیر از یمه جایه
هه گو چانوی محبّت کرے تراوت ... کنوی زلو کرے بو خیمیس منزلو سات
ته بوزت شاه سیارس گے تسلّی ... فراشس کُن دُین ماسه کرُس گنهنه
وُین درویشسی آرام کرے رات ... مگر ژه ناراض چهوک میلت ژه بادات
بجلدی گو یه درویش ایستاده ... کرُن جامه نیر تم بامراده
سو خرقه نال اُیس لش آسو یزوپا ... نیر کڈ وئے بیکدم در او باجان
مرهے پٹ لعل بندس آسو شوباُن ... سیارن دُو یه کیاه سنیه چهوس ڈیشان
وَنان کنه چهبنه درویشس یه کنجهوی چهوی ... هکن چهوسنه فِت کم دتمتی چهوی
تُلوی دلکشه یکدم به فع ازرد ... سپنیر اظهار بنے شکله خوشخوی
وُن سیارشاهس اے نگاره ... چهوا افسوساه ژه کونه رڈوت اشاره
بو چهیسا چان دلکش سی زنانے ... نتے درالیس ژه اے عالی نشانے
گرهان ژی رستو پریشان حال چهیسا ... اُو اے منزلوان پڑکال چهیسا
زه بیله بوکُن تتے سپندک رے دانه ... بو درلیس ژی پتے مجنون خانه

۴۳

کرس کیاہ ناو یدُ شرد تو خداین
سیارن یوره دیولس نیک رایہ
یُچہ یدُ قدرتن بخشوی ژه دلدار
ژه چھے مہ بانی نصیحت ماہر شیہ
مہ گرزھ غمگین ژه دلخوش وُ ہمشیر
بلاشک چھی خداوافف بہر راز
ییتھے پاٹھن کران ژه کال باہم
پس از دربار کرُ سیارهٰ نی سر
جمع گے فوجیان از ہر کرانہ
بیکدم دراو برونہکُن شاه سیارهٰ
بمسق نو چھو مہ سیتن دُ مہ سوری شیر
اکھاه از جای خود قدمسن دراو
زهٰ زن فقط تمواندرہ نبر دراے
سواک سیارهٰ نوی پہُھُر براد
اکس سمشاد آسُوی ناو یا شان
یمی زی زن نبر از فوج درائی

کرہ ہمن کارساز ن بے نیاز ن
اجازت چھوی اگر ژن کُور ناہہ
تمس گزھ ناد کرہ نوی شاه عیار
صبر از حق ژه منگ بیہ آر و یہ
وچھو کیاہ آسہ تم ہتھو منتو مہ منتظر
بہر غمگین لاگن پانہ دمسار
کتھہ آسی ژه دلبر شاد و خرّم
گرزھو سارہ ی جمع میدانس اندر
دژک لبنہ میدان بازرانہ
لکیراه دِت کردن تمنی اشاره
ترپو نہ لیُس نہ رکھہ سوی بار فیرِ
تمن گرزھوی پریشان لرزه زاو
صف قلبس اندر تموی زنی جاٹے
دُویم دُودھہ بالیو آسوی ارشتس اندر
بیس آزاد رتو کیاہ ناو شوبان
لکیرے نرزھہ شاہس سیت آئی

گران گفتارِ دُنيا ڇهي برادر
ڊپوَل سيّار شاهن اے نکوخوه
تمو ڊپو هس لا اے نازنينه
کردي اس پهره رانسن زهي برادر
مفصّل تراو آراماه سيارن
نندِ ريله پيه سيارين مختصر لوز
هنگه منگه جانور جوڑ ياه تنوي آي
برادر واره آسِ دو لونے خبردار
ڈلوي اک جانوارن سوئ ديگر
ڇهو صفتاه مے بذريذ زهي ياو لوے
زه ونتم چهوي صفت کيارزي لگک عزت
ڊپسن تم مے انذر بيه وُ صفت چهو نيا
اما ونتم وصف کياه چهوي زه ياتير
ڊپوس تم لُسن نزت رتوو انڑه کهنيه ميا
تهے ياڑن گران تم گفتگو آس
کروک بله گوش ساروي گفتگو جان

بيکد يگه گران داستانِ دلبر
شنگو تو هه پهره لو کره هو پهر سوه
شو بياتي گرزه آراماه خرهنه
زه کر آرام شو نگ کا هه غم منه بعم
برادرا چهس گنزران ستارن
وُ گلاه اک آسوه تنتجهي پهره اندوز
وُ گلسِ لنجي اکسِ تموي رٹک جاے
گلسِ پٹ جانور ڈيتهک بکيا
کتهاه اک لو ونے کن تها دخوشتر
سنن پيرن برابر ياد تهاوے
وُ چهو سے لوي تهده موله ارزوي دعات
کله يُس ميا نو کهيه سُوي بنه پادشاه
بو کره ها واره بوزت جانو تغير
وزيراه کونه ملکوک بنه نندِه يا بو
برادر زي ته بوزت هو بهو آس
زه جا يا در گُلس پٹ آس بولان

[illegible]

ہا ہنا عشقو کرت کمہ خانہ ویران
کرت کمہ مسولہ رشے حال حیران
تھے پاڑھن دوان سے دلفگار
اہتن رہ زون غمی در حال زار
فہ وٖن در فراق سیاہ
آسِنتی یار گوم پیرت چھس پیکس رہ

رہ مہ گندم لولہ نا رس تہ
آسِنتی آسِنتی بورہ نا زار
پیو گوم لولہ کس بہار بینئہ
دوہ ام لوسان راوم گھر ذار یار
آسِنتی بورہ نا زار

تنھے پاڑھن چھو دَورِ آسمانی	گھے گریان گھے خندہ کرانی
خدایا بخشتم عزّت حقیر س	نظر چانی مہ بس شاہی فقیر س
دِتم دون عالمن اندر مہ عزّت	عنایت سورتم از فضل و رحمت

در بیانِ قصۂ لال مال پس از نوشتن ساعت نامہ بمقامِ ڈنڈگون همراہِ سیّار شاہ

بیا ساقی زعفران جام مے دِم	یموک عادت مہ گومُت چھم دمادم
مہ وقتس پٹ سراسر وانناوم	میاہ از معرفت دا ماہ مہ چاوم
وَنے احوال کیا بس لال مالے	لکھن سات نامہ گو فرخندہ فالے
روانہ سُئ گیہ یلہ سوئ خانہ	بخانہ واژ با فرحت نشانہ
اماوانِت بخانہ یاد پیوس یار	دِپُن ھے ھے سو کتو مے گو وفادار
چھو افسوس کو نہ رُودم نشہ پانس	بہت دورے زُ ز روا تو م مہ جانس
ہتا یارے وفادارے ژہ پکھنا	دماہ اک دُرشنا مہ بالہ دیکھنا
کرُم عشقن مہ چانی پارہ پارہ	گیس ھے ہائ اندری دل او جارہ
ہتا عشقو کران چھوک مندِ ن شام	بلاشک عاشقن ہندی چھوت نام
ہتا عشقو ژہ کوتاہ زور تے مد	بو کرہ تھس ژہ اک ہائ چُھو کہ لد

۴۶

عارسے بینا بے عارس چھ
آسنتی بورہ نازار
آسنتی پیر چھ
آسنتی بولہ نفس گرفتار
وزن اکھ عاشق گاس
عشقن لس نیرس بسلگ چھ
زالہ بوالہلبس
آسنتی بورہ نا زار
آسنتی الہ یار چھ

کنہ وز نم عشقن حال نس الہ یا آزنک یار
آسنتی بورہ نازار زیتہ آسنتی
زور وز بنو بورہ بے عارس وللہ
آسنتی عشقن زارہ بے عارس ہمہ تن
کرنہ نکال پینس آسنتی بورہ
آسنتی راتن دودہ کرتہ بینہ جنہ
وادہ پڑی بیناپور

سو جاناس میہ تمبونہ والونٹ نو
مہ خستہ حالہ داوِس مرہماہ دِلہ وانی
مہ کر مہ سوکھنے نامہ روانہ زانہ منظور مستہ سوی تو نغار
جانن دِلون بنیا مہ پتہ پتہ وانہ وانن واتہ خمس چھ تو زان
ہے نامہ چھوبت لال بالو بوتھ شادِیس پانس بمبرہ
سینہ پرسان چھ تھ بزرو زوس اندر چھن پتھ پارہ و ناپسدا داواہ

فیرہ نامیالس لالہ زارس تے کیا کرہ عشقہ لس سیلابس تے یارس عارچھو نہ چھم کمت مس تے جبرہ چھوی آمت بہارس تے سانہ نا یہ دم دورے لس تے	اَسنتے اَسنتے بوزہ نازار نالہ کن ڈھٹ کرت گوم یکبار اَسنتے اَسنتے بوزہ نازار کوت کال روزی در انتظار اَسنتے اَسنتے بوزہ نازار

بقیہ داستان

پتھے پاٹھن وان بیہوش سپی
پس از مدت ماد ر ہوش یلہ آی
پرستانس اندر سوی لالہ وائم
اَمادرہ چھ ہر سو دیوتے جن
کرن ماتس پریشان دیو خونخوار
تمہ دپہ بس بلا شک چھے پی بُوی غم
یہ سوچت کر تموات چارہ سازی
بہر سو دیوے نا یہ وانہ
مہربانی کرہ و تھہ یلہ تراوہ

غمس اندر بڈت سی گیہ ژکال
اَتن پریہ بلاہ تہ چھک وانان راہ
سو دلبر پانہ منہ میشالہ وائم
یمے ماتس بدنوارس بیتھے پن
گرہ تھم آزردہ مامے سوی دلنواز
اتن مانگنگ بمتس یارس بہر دم
یہے لال مالہ سینی دلنوازی
لکھت کرہے ہچھوی لکھو نک بہانہ
اکس وریس اندر منت چھ تھاوہ

فقط طبع چھ وجاران ازی بپاون
خدایا یمبر یچ چہ شادی چہ لوب نیاون
غمس شادی پچاری مگر الکی یکبانن
[illegible]
ژنکا نزیکی چھو مشکل اری لبکبان
سرمون ژرمن حل ژلس کسپر ٹمباد
وریان بیلہ اپلہ سیدن سیار

٤٧

از خواب و نو دیدن بود ران
پاسبانان و وفان بافتن
بر چشمہ سیار

پین بیدار یلہ سپار از خواب
برادر کنہ وچھن نہ کوبہ پتاب
دپن افسوس کیو کنہ نمہ زہ سال
دو کم ژم خبر چھمنہ کرمی ازدنار
خدایا ماوطہم کیاہ بیدز ناماہ
خطا کی گوم لہ لتھ گرد کہ ونیشانہ
[illegible]
خدایا کتھ بہارس سوز کھم داو
خدایا گلزارس سوز کھم ناو

ديواه اک ديو بلاے آسو تس ناو
بسان ات جايه ته وقته تم دراد
بنادن پان پانس شکل اژدراه
نزديٺه چشمه اتوي ديو بد خواه
ڇلن ترشاه پيس تامت نظر گاه
ڏيٺهن يکسو تگت خوش ترڏ چهاه
ديين ساد ديه آسي آدمي زاد
ڇهاي ديو بد خوکوت گو شاد

زخواب ناز ڏوتهي ڏهوس ازڏسن
پيٺي پاٹهن پيٺس يٺ ڏسن مست
دلس اندر غم دلدار گلفن
سو ٹهنت فارغ پيٺس آرام تراون
سو گر تراون به سبزارس اندر
ان زبانت تمارت آسوي ترشن
ڇهکت پيو موت ٿهه آسوي سو دراه

خدايا سوز تم ڏن چاره سازي
يڪ سو چيم غماه کتو گي برادر
پيٺي پاٺن ڏدان سوي عاشقانه
ڏداني دراد کتو گرسي باناز
شمشادن ته آزادن سو اسپ هوا
ڏهوس ذات سنزي کيا چهه قدرت
ديان لال ماله ليکهت نامه تم آس
لکهت آسو کي ديو ٿهر چهم منت
برادر گيه جدا مه ڏه سيارس
اتوي تامت ڏيو وٿهه ترا ذي الحال
اداية وقت گوبه ديو دراني
يهوي ڏه آو سيارس ته انجام
دلس غم چهوس سٹاه از بهر دلبر
گرس قميچه گرن تراون شهادر
ڏهن اک نا گراداه شاد سپن
پتهر ڏهتن گري ٹهه بوٹه دلدار

برحمت پيٺو بهم سے دلنوازي
دگر سو چيم پموت دلبر ستمگر
گموت فله آسو زن آسوي ديوه
از انجا دراد تراون برڈهه پرواز
خبر گتو گيه کم کرنے گرفتار
به سوي زاني ته ونلم کسن ٹهن وقت طاس
ديون اندر سونه سند خانه آس
اکس وريس ته پاٹرن ڏهن تامت
يهوي ڏهه آسو وقت انتظارس
اتوي تامت داگيه پاٹره ڏهه سال
مقامن پيه زن پيٺه باز آئي
يکان چهوي پا بسلامت تير گلفام
دگر سو راڏ منت چهنا برادر
سپن وارد اکس جاي سو في الفور
خوشي حاصل گيس آزاد سپن
گموت سوي عشقه داد بے آسو بيمار

اتي آهس ته پاٹهن آزادي اسرار
نپنه نيس زنيس چه اندر پموٹهن
نشه دسن مرادن يا رپو ڏهن
همیشه پو زمر دان يا ڏسن پا ڏه
سنن ڏنانر ته معنون شرس آني داد
پيٺهه پاٹهن ڏهرن گرن جان

سياه سن سوبن سوبن ليس انداز
ترا بن جيم الساني گلاب خچه مخمل دو جواب
فناي چهوي بلاشک ديري آسه يکه نه پاٹهن اس نه تر آي
وهله سياه تو ديو سوي معنون ستيلد نيس ٹرن پاٹهن ازنه ستاه سن
سپن غم لالن سوي جان پا دنب سيزار مسته زکي پيو مادڈه
به ڏه ڏسن پا بوق ٹهن ته آسن نام مستي ته جهن ٿهه پيٹهه وايس موز ترگ
سمرن لو نا ته ٿهه گهن پموت سيپنن ارسيست

گريه و زاري کردن

سراسر بيوفا زانن يه سمسار	ڇهونه کيلنسه اکس درامتو وفادار
بُدنيا آهي کم شاهزادي	سپين از موت کم نامرادي
ڇهو دُنيا سر بسر فاني فنائي	منه فنتم کس اکس کرنئي وفائي
نه روزان گل نه هيم گلزار وزان	پوان پليه هر کس ڇهوي ادبوزان
نه روزي نئي نه روزي ساقيامي	بقا ڙي زمار نکوي رٽ دلس پي
ولو پانو ڇهو اک ساٿ آخيري	به از دولتمندي ساني فقيري
اگر دولتمندي آهي بدنيا	مرت فيرس به دولت سيت نه ها
بدُنيا عيش و راحت حشمت و جاه	بعقبيٰ رنج و غم تکليف دارا
بدُنيا نرم بستر گرم و تر آب	بعقبيٰ خاکسي اندر کران تاب
بدُنيا گپه نئين کم تکيه عالي	غريبين داله کهٽ کمخواب نالي
بعقبيٰ تهه بدل کم کاله شهما	زحدس نيره نس کتو ڇهوي تي تا
پيهو بهتر پانه خوش گذران آسن	زر و دولت جهنم پانه پل هن
فقيرين فيره کياُ ليس آسنه سکيس	قبر بهتر ڇهه زانن ڇهوسنه ها وس

دربيان شنيدن لال مال از وفات سيّار شاه و رفتن بديدار او و بنا کردن مناره و صندوق نيتون براي او

٤٩

مرگِ بیمارؔ

غزل لالہ مال در فراق

بہشتم روز بلہ ڈیو ٹھک شہنشاہ
سِٹھاہ افسوس کھیتِ آئی خبر ہیت
ہے افسوس سُنے خبر بلہ مالہ لوزی
بہ ژرھ چھس الوان سوی آسہ ہوت
سپن ہیوش کیژ اگاش گوس کم
سِٹھاہ مدّت ییتھے پاٹھن چھہ بیہوش
دپن پرن مہ چھوم نہ کینہہ بہانی
ییوے سیت ہا وو گتن شیچھہ چھوم
اتی وژھہ شکلِ جانا ورکرن تام
وفانی واژ بلہ بہ چشمہ ناز
وچھانی پیہ سِت ہے یہ کیاہ گوم
دپن میانے خدایا کیاہ ژہ کرد تھم
ہے افسوس کو رکن آتشن تنام
ہتا مرگو چھونہ اک دانہ ژی ہار
گروت کیاہ ژی کمن خانن اندر اک
کمن چورن ژہ مرگو ونہ وحبت

بچشمہ مود مُت سُوی خفتہ دراہ
ونک لس لال ہا لے دلحزین گت
وناں کینہہ چھکنہ سُی دم لبستہ زوری
بہ جایے تراوت لقاہس کن دلگیر امت
خدا این شادِ اندر ترادس غم
یدپری وژھہ تہ بلہ سے آیہ درہوش
چھو گت جایہ اندر دلبر بہانی
دوم مے شچھہ بہ لوزت ہائی رم رم
سپانِ راہی پرن سیت گلفام
وچھن زلن خفتہ گو مُت سونہ ہا
خبر روز منہ تنگل بہ جگر ییوم
بہ سینہ دور رِکہ نارہ ژہ بر وتھم
لو پامت گوم کرت زلن مندن شام
کرت کم شاہزادہ خوار و ییوا
کمن ہستو ژنی تھاو تھ کرت دم اک
ولنہ ہت کنھو ژی ہای لاجت

51

وِنُ پرين گرهُو جل درپرستان
برابر جايه سوي پيو داته تاڍو
انيو بيشڪ گرهت جايه فلاڻي
بيڪ آڻ درايه پريه گيه پرستان
اٿر تت جاهس اندر آسوئي جان
تيءَ سي جاهس لشه ني ڪم پواڻي
ڪرت غسلاه مدنوارس بده نس
گلاب و عطر ملوهس جايه جائي
مفضل گچهه ڪران تت جسم نازنين
ستهاه ڏو ڏو ڏين خسته سو ڪهر
نه ڇهوين آرام راتو ڪ تي قراراه
ڏين پرين انيو صندوق زنبول
خلل نامرگ من پيهو ڙاهنه ايش
انوڪ صندوق ازنه پيهون بنادت
لڏوڪ از سنگ مرمر تو منار
تسلي موبو ڪرادت سه لالي مال

فلاڻي جايه ڇهوه جاماه اوزران
هيه پٺهه بڌ منهنهم توهيه پورٿهاو
وڇهت سوي جايه موزي ڪم گلاڻي
انوڪ گرهتي سوجلدي جايه جان
سوجايه آسو از خليل الرحمان
اگر ڪاڌهه بيه تنهنهي ڇهوي پواڻي
ولت ٿهاوڪ سوجايه نازنين تن
عبيرداد فرو مشڪ و حناءِ
ڏوان مرهم ڇهه گس تي دردناهين
بيڪ هفته ووان ڇهي رات ڪيو وه
ڏهيس انش و نان ڇهي لهزاراه
بيرالاله ميانيوت منز واره ٿهاو لو
گرهوم آسن بهرڏم سيت پالين
ٿهوڪ جايه تت منز واره ساه
ٿهوڪ تت پٽ سوصندوق دلاراه
ڪرون عزم پرستان درايه سي پال

حکایت پارسا و خلیفهٔ او و زنده شدن سیّاره بدعاءِ نیک

گران راوی تیهي پاڙهن روات
بهت اک پارسا تهار ٽٽ غار
بجنگل آسو سوی نزدیک انجا
سو جانانه یتت لر آسو نراوت
همان جنگل سو درویش خدا دوست
زه زن فقط رٽ تت جنگلس جائے
سٹهامدت گران یادِ خدا جان
سو طالب راتت وه خدمت گران آسو
وَمان درویش تی تس آسو ایم
گرے رضایه خدمت رنج و محنت
منگان چهو سنه خلیفه نه هته کینژا
تهے پاڙهن سٹهام مدت اداگو
دُوهه اکه آبِ رحمت آو درجوش
گران رُوداه تهوی کوه و بیابان

وَمان افسا آخ کیاه چهوی بے نهایت
گران یادِ خدا شب و روز بایاد
بتن سیّار شاه آسوی سرِ راه
زمرگِ ناگهانی ڈاف تراوت
خلیفه سیت هت همراه سوادس
رٹوی یم نام حق تس کیاه چهو پردا
بجز مولیٰ نه واقف کانهه انسان
چه خدمت خوتهن خود پاین جران آسو
منگیم کینژاه دے بوتی چهو لازم
دمینا یه منگگ ژهی مال و دولت
کمر بسته گران تس خدمتها کیاه
زمانے غم بفرحت واره بدلیو
گران بارش زبالا باهمه توش
گتی گیه آبه سیتی دشت و ویران

کرن ڦڪال گريه گوسو غمگين
گرهٽ دالس کري حالي اندرين دلبش
اٿي ڊهڪو دراو جلدي آب هنٿ آو
دلس دردليشني اي طالب خاص
دلسن فيرت خليفن اي خردمند
صبح درامتو لوچهوس آلس دلستام
سراسر سيلابن گريه ويران
فلاني جايه دالوس آم نه تاب
پٿو لاکن وڇهم جاياه زير جاان
تمکو سوي آب ڊيشت گوس مسرز
ٿکوس واراه پکوس منزل کرم طلي
ته بوزت آو درويشس سٺاه چوش
منگوم کنيتراه د مينا مال ودولت
ڙه هيو خد منگذاره کا نهته چهومنه
يه بوزت طالبن دلونس يه پڙ ڇيا
اگر ڙي آغه لوزاه منگيه حاجت

مگر ٿهادان دلس اندريه تسکين
يه ساروي حالام کريسن لودليش
گوفه اندر سدي سوي آب هٿ شاو
گيتو آسوک دلستام راش وسهاس
خدا ٿکونه هميشه شاد وخرسند
لبو منه آب کونه ناگوک نه پيغام
پهو کري ذات ڊيشت ساحيران
سراسر عنيب گومت اوسنه آب
الکس طرهسن چهو ٿتهي ناگ شعلان
لدوم سوي آب نارني آتش ازدو
اماکياه جان شوبان نا گهن ڇهي
ويامي منگته گنهه چهوهم کرن هش
دمي يد منگه هم ڙي جاه وحشمت
بهان اسر گوم ڙي هيو کانه لبومنه
ون ڇهي هم زباني کرد هم زاه
ته کر اميد ڇهم ٿهاوک نه منت

چھوہ وتہ مطلبس تا ان وانتوٹ لوز
اٹر سینوس سٹھاہ ڈلیشت جوانی
بیکدم رلوہ تمسند دست یکبار
سو آلو مرد خفہ سُند بام در گوش
شنگت ان سنڈ منے گوشو بدار
وچھن آداب پڑھ درویش گو شاد
کتوک چیوک کمہ ملکوک شاہزادے
دلیس نم چیوی وطن میانوی ہندو ستان
خبر چھمنہ مہ سیپن کیا بابیجا
زاوّل تا بآخر حال باوُن
اَتن سارُوی ہمتس اندر بیانہ
دلیس مرد خداین کنہہ مہر غم
خدا تھونے سلامت شارہ کار
مہر غم نیز بے ڈُروتھ سکھر کر
کڈون اَل قمچہ سوئی نم دتوسیار
وُین تس قمچہ دت ای لوپر فرخند

وتے کرمتو جیو ہرگن بای بند لوو
وین پیر پاٹ دنیا دارِ فانی
وین تس قمچہ باذن اللّٰہ ای یار
سیپن سیارُ شاہس آو در ہوش
کرن دست بستہ تسلیمات بسیار
پڑھان درویش چیوس وتہ آرزو
گڈھون کو کن زہ آسوی بابار ادے
گڈھن آسوم پرستانس پرستان
پھر آسہم ننید در راہ بیراہ
فقیرس رازِ دل یکبار ساوُن
سراسر راز بیتی عاشقانہ
کرے بوچارہ پدرے چیوی ماتم
نہی حاصل زہ تھو دیدار یارہ
وچھین کت جایہ چیوی فی لبرمنگہ
انکارس عاشقس تس دلفگار س
یہ ہنجی چیوی زہر آفات وہر فند

بیکدم جان بحق کرس وتس چی
بیا الوانی چیو برد وتس عمیس زی
برار شطلن ارسان لالن
بی جایہ بیس وپوان ژہ زالن
در کہ وب پچیوی بکار در راہ
دن منز بار اژھن ارشاد دارم خدا ژہ بزرگوہ
شکل تنتری کیناہ اینی لالم
اول پرونہ تھہ سنتری در دیو نظار
روانہ ژہ کرنکہ کینی نیسوی یار

تھہ پاھن کھی کرس شاہر جایہ امداد
مہ گڑھ عملین زی خوشتر ورن دن
پیوی باون وتونس رخصت تقرن
کرس امداد عالی دستگیر ن
وین وتس طالبس کے راحت جان
ژہ دس رخصت کشتی ہای پرستان

برونہ وین خصتاہ ہمسبک اراین
وتویس عالی نشانس با نقوان
سیم کرنس ولاسہ کنہ مہر غم
سیکہ شارہ روزی باپ بار دم
خدا یاور زہ زوری اندیشہ مبارک
بلا شکست زہ ڈھیچی ای ونارک
بہو وکھر چھی لوریہ اوجوشل

بیکان آستہ ہا تصیت فقیرس ہمنبک
فقیر اوار کر ہمنبک ہو ہمنبک ادرا
رتین اوکر یہ السی بہ چہنکاد ہنارس خدا منکدازہ
خانیہ ہی نشت ہالیتہ جایہ ہبنبے بیہ قراراہ

واتم اسی ہمنبک انار بادہ
واتہ شاداں ہسپاس لشادان ژہاند
ہشیادان لعجارشاداں اسیع فقیر
ازدوبناۓ فقیر

الٰهي ڇهوس گموت در حال مضطر
الٰهي کر تہ ياري کاس خواري
الٰهي ڇهوم غماه دلسي اندر شر
گموت ڇهوس ٿيو پريشان حال از غم
سپين سياه يله برو نکن روانہ
سٿها منزل کرن طے دار غمگين
ڀکان ڇهوي روز و شب واتوي بيکجا
نکھ بامت کنن ڏون ڏاتو خر سند
رڻوک منز باگ سيار دلا و آ
تہ ڏليشت شہ سيار چوب تل حل
گرکها نيرت ٻلن ڏون ٿج سهمناک
سر اسر ديو دولو مارے سپين
حمد پر شاه سيار بادل و جان
پرت حمداه سپين يله بروانہ روانہ
اکسن جايه سپين وارد سو يامت
برابر شکلہ کن لاگت سو انسان

پھوت ڇهوس بيکس باور بو ابتر
بهر ساعت مه بو زم ناله زاري
بفضل خود بحال من رحم کر
فقط از ياري تو برانت مه ڇهم
ڀکان بادرد و غم ڇهوي عاشقانہ
گموت از درد دل ٿيو مرده غمگين
ڍهن کهاور و ڍهن سنگين قلا ياه
کري کوشش کنيو گيشراه بهر چند
دو ليو طرف و کرد ڪ يکدم گرفتار
ڍهن کهاور لگاولن دور کينہ دل
سپين افسوس ماره مارے گو خاک
اکي دبه سيت پاره پاره سپين
خدا يا ڇهوک بلا شک ٿي مهربان
ڀکان غمگين دل ناله ديوانہ
وڍهن شخص ڀکان باز قيامت
وڏن سياره سي اي شاهِ خوبان

[illegible]

نہ کھنوئس یادئے چنگوی ملالے	گلت گومت سوزن ششل ملالے
ہاتنُ دلدارہ سندے یادؔ در غم	دِن غزلاہ بھوی لس آسوہا تم

غزل از سیّار شاہ

دلو دلدارہ چھم آزار چانوی	دِ وان نالہ چھوسے بمار چانو
سِٹھا مدّت وُ دان دُ دیمانو سینہ	خرینہ چھس مہ چھم لس خار چانے
تلوم کوتاہ سفر گوس خستہ جگر	دلس اندر مہ چھوم انوار چانو
کریس ام عشقنے خستہ بوکوتاہ	مہ وتم ژالہ لو آزار چانے
یہ چھا چانے ہنُ ہر سانۃ غاصب	برحمت تازہ چھوی گلزار چانو
کرت کم کم جوان لستہ نزدلان	اوِزان زلفن شھمار چانے
چھو کس طاقت کرین تعریف اوصاف	بہر اطراف چھوی انّار چانے
پیوان بلہ یادِ چھوم سوی نازگیسو	کران چھوم خستہ سوی ابھار چانے
پموت براہ لو چھوس غمگین و آوار	تمنّا ہت بنم دیدار چانے

بھو نامی چانہ یابت پان شیران
طمع چھوس کرے چھے دربار چانے

تیھے پاٹھن دوان نالہ سو در شب	سنیو مُت وارہ آسوسں دوررک نب

[illegible]

اکی ضربہ جوانن سُوی کرن خوا
منوشاہ آدہ تم حل لایولتس دب
بہ بوزت ونوکھ پچھنے گنتو جوان گو
بچہ ونو ہس چھو شاید ہو کھ کلس تل
اتی سیمرغ وژھ یکبار از جائے
بلا یاہ وُچھ سیارن یلہ یوانی
خبر آسیم وُنہ کیاہ مے حال دلشن
کرن آنس عرض یارب ژ لبن چھوک
مہربانی کرُم چھوک میانو یاور
درآندم واژ انس سیمرغ دربیش
بوہر تھس ملِ کرُت مے پور امدا
ونے کیاہ جوڑہ[12] باہ کھینم ونتام
کھتوم تق چانو کتھ باٹ نکھ والے
زہ دنتم چھوک کتیوک کور کن روانے
تہ بوزت آدہ سپارس ہٹ چال
تمی مضطر چھوسے گومت سٹھا گیر

نتہ آسہ مار شہے بیشک سو شہما
وسیت ہیو والسی یاور سپن رب
کرن نیکی مہ پٹ منت تمی تھو
جوان نازنین گرُ ھتی وچھن حل
تجن وُف واژ تس نہ دیک ہیوائے
دپن افسوس چھوی یواہ دوانی
کرہ دیوس ھتس کیاہ چھوس گنیو زن
خرپن بیکسن بندی ژہ کس چھوک
خلاصی کرمہ از دیو ستمگر
دپن تس ای حبیباہ گرُ ھمہ دلریش
بچاوت بچہ میانی روز دلشاد
اما از میون دشمن ژہی کرُت رام
مہ غم چھوس غلا ماہ چان لالے
گرُ ھن چھوی مہربان عالی نشانے
دپن تس چھم سینہ مت عشق لال مال
خبر چھمنہ چھ وُتھ کس تور اے پیر

٥٨

مگر اي نازنين چهوم چالو محبّت
هي غم رٽ ٻه پرپيالوي نشان ٿاد
بيکدم تس دت سوي پر گڏت زود
اگر زاه مشڪلاداتي ژه در پيش
ٻه پرپيالوي ژه نارس هاوزن حل
رڏوي پر شاه سيار گوتن گوشاد
هنن وسيمرغسي خصت تي دراد
خبر ڇهمپنه مه کياه پروڻه اسه تقدير
پکان منزل بمنزل خسته گومت
بيک جاواتو يامت سپنه حيران
نه تت بکنچه وڀاه ني فيرنس وار
سڀهاد شوار جنگل سهه ته هايت
برت آسوي درندو سيت جنگل
وڇهت سيّار شاه ژحال حيران
باتش ها وي سيمرغه سُند پر
دپن سيّار شاهس اي خردمند

مشم کر زاه ٻه چالوي ژ لياقت
کري هگر جا ٻه امداداه بري چاو
دپن تس رٽ ٻه ڇهوي ٻڏ ژه مقصد
گرڍهک هرگاه کونه جا ٻه ژه دلريش
گرڍهي حاضر کري بو مشکلس حل
سپن ازدرد وغم يکبار آزاد
پکان ڇهوي اُسته اُسته سوي بصد چاو
نبان تقديرسي کهنه ڇهوپنه تدبير
زدرد يارزن دم لسته گومت
وڇهن اک جنگلاه گو ژه پريشان
نه تت کير ريں اندر کنه نيرنس دار
تهسن جنگلس اندر وهون کياکت
گران گردش ني وانه ڇهو بالکل
دپن افسوس کياسنه ڇهوسن لو دلشاد
بيک آن واژ تس نش سيي برابر
گموت ژي کياه ڇهوک مضطرته دلبا

خراماں جھوی قدم ترادان باناز
خبر کہنہ جھپسنہ کیا ذاتن مہ لکھوم
زہجر یار گومت آسو فلواہ
پکاں جھوی اُستہ اُستہ خستہ گومت
ودانی بکسن ہندکس خدا جھوی
الٰہی نامیس حل مشکلس کر
مہربانی کرم ہر ساتہ پانے
جھوپر یا ڈھن یہ دنیا غم تہ فرحت
یتھہ جھوی ناف تتنوی شہلو داتن
دناں دادی کتھاہ زی لوز دارے
دیوان اک آس تس نہ ہیرہ دناں ناد
اما بزآس بدخوتہ تباہ کار
دردکرہ ہے تتھوی بیتھ کاہنہ لوشن
اماتس لال مالے خاکزدی
کھوان ہنز باگ پرین لیک دشمن
ہمن پرین لتسندی آسو زیر ہیم

پکاں جھوی رفتہ رفتہ ہت غموک ساز
دھن دردور دنیا کیا مے جھوم غم
بدبوکن آسو درامٹ ور رک داہ
بدام ہجر دلبر آسو موممت
غریبن عاجزان ہندی مدا جھوی
غماہ جھیوس جھوی پھوٹ درحال مضطر
بہر ساعت مہ روزم مہربانے
گہے سوزن عنایت گاہ جھیو رحمت
جہکم رنگ بنادمت پاک ذاتن
بہوش وگوش تھوکن ہوشدارے
ڈون واتج ہمس لال مالہ کن پھار
ہمس لال مالہ ہندئے نش خبر آ
تمامی پریہ تت منز آسہ حیران
کران آسی ہیے تس آس خوبی
سٹھا ماہر سہ آسئے باہمہ فن
گڑھان لال مالہ ڈیشت آسو ہیم

نہر ساعت غمک نالہ سوداوان
چھت سوی حال خود سیتاہ پوان
امی لس دو صفتن مرکنی زنو
وتا چھوما فسونن کسند تھاسن تو
مس لس شاہدی اندر پیہ بپکہ ماں
کجی لس لو نہ سپی ہم لالن
کجی لس دیج کن دل نہ لالن
کجی تس تیون اندر پور ورلن
کجی تمسند سو حسن مال ور لن

دہان لش آس کو راحتنج حور
نہ چھت شہزادہ کیشر اخوش کیس کور
نڑھان ہی میانو دل آسوی پرابہ
دلیس ملجے پہ کھنو چہم کال کاجے
دلیس تم موج کیا نندہ بانو چھوم نا
نہ شوبیا کھنو پہ چھنن کیا چہو شوبانا
اگرہ موجی زہ کھنکوی چھوی زاد
دلیس دیونی الاائے کور میانی
نہ گرھہ ناراض تھا دن آدمی زاد
اما شکل دگر حالت بناوس
خبر چھپیا چھ انسان کتھہ فسونس
بیکدم وردہ کرنے دیو نہ لش کیا
نہ روزس صورت خود گو سو بدرد
کجا سوی شکل تمسنز نازنے ساز
کجا ستبار شاہ لش نا وشوبان
کجا شاہی تسنز مشہور آفاق

دنان لش نا و خیمہ آس پر نور
دپن لش موج کہ تھم مقصد لہ بور
نہ انو تھم برونٹھکن چھلیک میان تنجور
ہہ جانے لوالہ نا یم بکھہ گاجے
یہ بچھو شاہزادہ چھے پانس لو کھم نا
نگاراہ گلعذاراہ شاہ خوبان
گر چھے بیزار سینے بو نا شادے
ہہ چھے لو زم پہ کٹ پرپاٹھ جانی
ہمیشہ سیت پانس روز دلشاد
کرت وردہ یہ صورت بدلاوس
گرچھی کونہ وفتنہ تیرت کرتی باز
کھراہ تھاو لس ناون باہمہ جاہ
خرہ سیتن سو سپد کون خشی
کجا پرین نہ آسن زیادہ ممتاز
کجا سوی خرہ اندر گو پریشان
کجی تمسند حسن اندر بتن طاق

۶۰

مناجات بدرگاہِ الٰہی از زبانِ شاہ سیارہ

از درد و غم چہوس بو گوئت بیمار یا اللہ

صدم و الم مے کاستم یکبار یا اللہ

چہوس ولمتوی یم نفس شوم پھمنہ کیہنہ مے ژان

نادان چہوس نالان چہوس از زار یا اللہ

واژاس بو در کوی جانان نالہ کیاہ دیوان

غفلت گیم بو گوس گرفتار یا اللہ

اِم لولہ تبن چہوم مہ کرمت سینہ بریانہ

کرواتہ بیہ تتو کر وچھن دلدار یا اللہ

چھوم سینہ پھٹومت کینہ سیتی رڈسہ عصیانو

از فضلہ پنہ نے سہل کر دشوار یا اللہ

ریوان کوتاہ کال پرالے بالہ یارسس بو

ملوت زرنج و غم چہواین سمسار یا اللہ

کت یادوسن مے پیوم تادن گوس گرفتار

دلدار چہوم نا چھادنے گلزار یا اللہ

ولوئی کہ تس بال چھکتا سالونے سنگہ
دوسہ اکہ لال ماں کے پیہ کہ
پیش دود فرا توکی آتش افروز
اداکہ گیہ برابر لو دورہ پور
کران تس وبرہ اوناہ جان ولی لپور
تھے پاچھن کرخت پہ سالی نی چھر
کران فاتحہ تس تہ چھا ماں سل
تہ شاہان پیش ادا کہ لپور اک سال

ولوئی پیو بنماہ اسہ ہوس لاوی
گئی پتہ خردہ ناؤ تون پش راوی
گئی بیہ وس اس ناگسی پٹ باہر بدار
اماو چھنہ یہ در صندوق دلدار
سراسر چھو سواز اسکار خالی
تمی افسو ستہ کنہ چھ یال کھالی
پہ لورت درایہ پا نے ماں یکدم

سُوپل ہینونے کلس لاین سیارس	تھوی تم ٹوپ بر سر غیب گوش
وچھت حیران گیہ جغمہ دیون پور	پتھر بیہ زراوئے سُوی پل مجبور
سیباران پل وچھن یلہ جغمہ زراوُے	سہ دروج لوٹ پلت بیہ تھاونی
بجیرانی دپُس جغمن الا یار	مبر غم لو کرے نہ کینہہ آزار
اماونتم بہ کُس حرفاہ زہ چھوی یاد	گہے ظاہر گہے غائب توافتاد
دپُس تم ناز نینن کینہہ مبر غم	لو ہا ڈے وارہ پاٹ ژی دور خرم
کتھاہ ڈاجن ونون تس شالہ ما نشاہ	گئی بیہ نرم ژلو تس وارہ نیشاہ
بیتھے پاچھن گذارن روز سیار	دپہس الس ونالن دلدارہ بیزار

دربیان قصہ لال مال بعد از بنا کردن منارہ برای جسم سیبار شاہ و فاتحہ کردن دراسال لسبال و رسیدن سیبار شاہ در پرستان ہمراہ ظہرہ دیو

کران راوی روایت حال اظہار	بیتھے پاچھن ذراکن تھاوای یار
ودان راتس دوہس لال مال آسی	لون ورین برابر بال آسی
نہ رودس گاشن چشمن نے دلوک ہوش	سپن تم رُخ تسندن زار نہ رنگ و بوش

ویپ پینہ چھو پہ وہ بیہ ہو میں
وتھو جلدی وچھو کیا گرو سیبارس
تکار س بالہ بیہ یس کلغذار س اسہ ہمرہ
نیس لگال یٹ پتہ جس واژہ دنیوہ
دوانی یا کرسی بنیون سو خالی
وچھو کہ صندوق اس سر جسم خالی

وچھون غائب سر اسی ہاو افسوس کھعل خیر نتہ سیبار کہ مد بنٹی کیا وہ جے وادیہ
ودان لال مال چھ چھم بالہ یاد و بہم سرکنو و کرتہ زارنیتہ کہ چکل چھ نیس پاد
تکار سنجر ژولو ہم کہیا پالہ یار و بیلوفہ کرتہ عار خیر کرن سر کا نکتہ تھاون نیس بار
الاکہ ژی چھ پتہ کران سر پاتا پی کرن کھنتہ
سرو ان مضطر چھار پا یا کہتہ

خبر چھمپنه ژلوم کو کن مه دلبر
خبر چھسپنه دوباره زنده گانی
خبر چھسپنه سوچهوی رنئو خبر بناوت
خبر چھسپنه تمس آمُت بنت پهوی
دوان ناله کران چھے گریه زاری
سراسر چھپن لوا بتر کس لو باوے
هتو کاذو وچھت ما میانو دلبر
هتا کاذو گیس فلواه یه کیاه گوم
هتا کاذو چھتو طم سینه وئے کس
دِوے لس ناد بیه نا باز دلشاد

وُدُت ماگو کذت نیونم مه جیگر
تمسن بخشی فقیرن مهربانی
تمسن دیونی نشه اقدام بهاوت
یه عشقن رز تمس گو مُت سنت پهوی
خدایا تراد هتم لوله بیماری
هتا کاذو هتم یارس ژه گرادے
خبر کمتان بلائے کهیوم دلبر
سراسر لوله یا عنیس هرد بیچه پیوم
خبر چھمپنه ژلوم کر کیاه بنیوس
نشاط لوکه چارس بیه هموداد

غزل در وله زاری از لال مال

وسئے ژه گرهتئے وننه میانس دلدارس تے
منز وننه اداتت تراولس کوه چھس بیکس تے
کمه سُونه میانے دِنه نمے لس مَدورس تے
مے سُونه دادے سنه کرونم وئنتے ژه لس تے

بقیه حالات لال مال پری

یکاه فاتحه تمس لوله پروز
بتاری ازدوهمس بهاری کرو
کرن فاتحه تمه چھم یارس سودوم
کرن راتھ صبح پیرن وئن دتم
بیم لس یاد چھم کیاه چھو پتھن
درست لسن اندریم واز عمین
دوهمس تام ستم سن درایه یکباد
پاتھن کرن یه زان زار

دہان برادوی دولون اَمس بدخصالہ
ولن تس آسو آسن خرقہ دالاہ
صبح پھلو دلونہ کر یکیا بہ کھ
مفصل دان گیہ وردا بہ
کرباٹ تمہ نماوس اکہ اشارہ
سیارن وار پاپہ تس نزرہ پارہ
یکراہ تا چھوی اپنہ چانوی تم اس
اگر زتی پان بارک لومت کس
لو باٹھ کرس پننس ژھکھ دلو
ہو نلازم مرد پرن اندرنو

بیکدم گو پرستانس حکم سوی
یہے شیچھ سوزہے لتس ظہرؔ بالے
خبر بلیہ بوزِ تمہ کیٹراہ گئی خوش
یہ چھیسنہ کنہہ خبر خر لیس بناوم
سیارن یام ڈیٹھن ظہرہ باشان
دِلیس تمہ شیچھ مِہ واژم از پرستان
تمی لکھوؔ نم مِہ فاتحہ چھوؔم سیارس
تمس سیار شاہ آسو باڈ معشوق
کران وُن وہر چھے لتس وہراوتاہ
بوچھیس تمنز ڈاوی لڑِ بدرگاہ
خوشی چھم لو گڑھے صبحن روانے
تہ لوزت یکو سیارن چھوکن لون
اَما دلشاد گو دلدار بے حد
دپُن لتس دیونہ ہای تمنا مِہ چھو منا
ہتے موجی لوناٹے مانے بی سیت
دُلیس دلونی ہتا کانہہ چھو مِنہ واراہ

پگاہ لال بالہ فاتحہ بارسی چھوی
رذیلے بد خصالے زشت حالے
دپن کھی کرے لال بالہ دِل عیش
یہوی سیار چھوی پامال تھاوم
دپن لتس کن گژھک گتہ ای مہر بالک
چھہ سانی پادشاہ لال بال باشان
بجلدی ازِ صبحس منز اشارس
دلوے نیلابنی کھیوسن سنجہ باسو
چھہ گالان نت وہس اندر سہ گوتاہ
بو رعیت چھیس سہ چھم چون مِہ شہنشاہ
تمس لال بالہ کھتمہ سال پانے
خبر لگہ عاشقس تم نیتھو بیاہ ژلون
دلس تم لولہ ناران زور تے بد
تمن پرین ہندوی سیتی نہنا
وچھن چھم گلعذارس منز چھہ گل کیت
نمت گتھہ باڈ پانس سیت ہمراہ

سیارن لوب دِ تر بر اَتی دراو
پکان امستہ تس خرقش اندر زاو
پتہ کنہ لجنہ دلوی دراہ یکسار
کنجس چھنزہ کسی اندر روی سو سپار
بچہ زن اکسی اندر دھنت رودو
دیون بکدم ووت کیم اس شغو

اوودان وادی بلہ اندر سیار
فوم ترادون پتھ شاوان وخزان
سیارن کوب ورد چھنو چیدس
بیکہ مرزنہ دنماہ وارہ چھندس
وچھوی بلہ ولونہ سیار سلیت زمت
وشکت اندر سو گرشہ دارہ
دپن تس پین ہاے کیتہ رام

دپن تس سیار پیار ہلین بوس عمکین تھیس تھیس مان یان غم چھیر ابالکی شنالی
دلوس بیار سیار میان چھکہ الفنوس تمن سیت بلو بولو ودرجان ب سنہ بیبہ روز بار
زہ بدخواہ میان چندس اندر ای ہا ار پزنہ سنن رز نیر
دپام سریکہ جھند بچ نسب مہ سِتن آں وِن تھس منہ ہندو دن تمہ ماہ
زہ انون مہ چھنہ منا چارہ کہ سرو بنی چھا بل کرال بالہ ہندو
ونہ تمہ وتہ کیپ ہونی ژھپاہ
جھوی لاد گہ ژم ہندو دان

سیارن ہیئتہ سیتی ڈُنُ ہتو
بیکدم آیہ پریہ وازہ دانا ہ
ضیافت کیا زنگارنگ گیہ رنائی
دوہس تا شام عاہس سال دتو ہے
پیرک کلمات تے آیات برکات
ڈُٹھان سیارہ چھوی سوز پانے
سُپُن آدا سو دوہ در گریہ زار
شدہ فارغ ہیم کھت چت ضیافت
وُنُن پرین انُوٹن ساز دستار
بیکدم آیہ پریہ ہت چنگ ونے
ونان عشاقنی ہند روز ازلاہ
اَنھ اندر آو ہت ساقی ہنی ناز
پتھر تھاوک تتی سیتار و سنطور
اما سیارنی دِز لُوپ برسر
تُلُن اک سازہ تم رٹو کیا باندازہ
تہ بوزت پریہ سینی وارہ بیہوش

دزان تس لولہ ذرہ سیتی تلہ پتو
لگاوُک کیا دُنے کتھو کارخاناہ
ازن کھیاوان چھ ارمنہ وت انانی
چھ یم دُورک ہمن بیہ کال دلچسپ
سیارس سوز ہے تہلیل و کلمات
تھون تم داغ چھوی سینس نشانے
ہمس لال مالہ پیوم نتہ یاد سُوی یار
سٹھا لال مالہ گے حاصل بشاشت
دیو یم سازہ سی چھوم شوق بسیار
ہتک ونتس تارہ سیتی رتہ ونہ پے
رنگارنگ نو نوی کیا تازہ غزلاہ
رٹوی ساز ندہ چھونتھ کھیپی ساز
ختایہ جرمنی بسکٹ کھوان پو
گو ہی آہستہ پاٹھن سوی دلادر
ہتن واین تتھو ی کردا یہ نیدرا
لگوک یلہ سازسی کن ہوش تے گوش

سیارن یوره ڊیوس موج میاني
نٿي پاڻ ڀانان ڪنهن ڇو ده اداگي
دو هه اکه ظاهر ڊرامش ڇهي شڪارس
ڊیوس جنهن الا اي یار غمخوار
ڪهي آسن ٿه ظاهر ڇوڪ مه نش پور
ايچ خبره مه ڊنتم دلقرار ي
ڊیس تم چهوس لڳي بعقل و نادان
اگر ون میانو مطلب ٿي ڪرڪ حل
ڊیس جنهن قسم چهوم ماجه هندي
ٿه ون جلدي ڇهو کیا مطلب مقصد
ڊیس تم کیا ڊني ڇهس ٿه بو غمگین
یه ساروي راز پلني ماده هي نا
اگر ڊي شکل خود بیه آسه هي پور
ڊیوس جنهن ببر غم اي سیاره
پڇهم لاگت پلو ٿي نال باشان
سپین استاده چل ساري پلو زال

بهر ساعت مه چاني مهرباني
غمڪ منزل سیارن ساد ڪري
فقط جنهن بهت ڇهي نشه سیارس
ٿه کیا ڊرداه یه ڇهوي کرتم خبردار
ڪهي غائب گرڊهان ڇهه ڪنا ڇهو دور
گمر چهس لوي ڇهت ارخد و ڊاي
ايچ خبره ڊني ايچي کري زان
بلاشک اده ماڊي ٿي لوبدر هل
یه چانو مطلب نه ماني سر بسر ٿي
ڇهسي چاني ڪنیزاه کر یه ٿه ڇهي بد
اول ڪهاو مت مه چاني ماجه چهم کین
اما ڇهم شکل دیگر لو کري کیماه
سراسر ما ڊهي زهل باز ضرور
دمي بو شکل خود واپس ٿه یاره
سراسر درد کر مت ماجه ڇهوي جان
بیکدم شکل خود سپیني ٿه في الحال

سیٹھین سوئی سانولوڑن ساہ حیران
چیکسٹ سپاٹ زندہ لکھیہ گریہ پریشان
سیاڑان زاری آوازہ انداز
ھٹن پایہ بادن اپیچیں انداز

غزل سیاڑہ وروافق لال مال

ماہ پارہ ستمگارہ
سپھارہ چھوکرہ خمارہ
نوشین آکرین

یتوی بادِت ارادہ نم کری گل	سیاڑان لوپ ورِدیچ دِر کلسن حل
پکان آہستہ پاٹھن آ وسوی زدر	بہت جندس اندر زدی سومنر ور
وڈو تل دیونہ یکدم درایہ شادان	بیک آن وا تھی ہیہ دیر ستان
بالیوان پری لال مال آزاد	بتھر پلیہ بیٹھ ظہرہ دیوان دلشاد
لونہ پاٹھن سیاڑن لوپ برسر	تھون آہستہ جھنبرہ ہنز دراو نبر
برابرداوہ دربارس اندر ژاد	کلاہ برسر تھوت نظرے تمس آو
وچھان ساری اماکانہ تس وچھن کر	یہ وِرداہ آسو ساردی ڈوبہ اندر
بہت ودی کنجس اندر تہائی	وچھان دربارس اندر کیاہ بنائی
یتھے پاٹھن ادا یلہ پوردہ گو	ظہوراہ راتکوی رلو عالمس پیو
ضیافت کیا رنگا رنگ آیہ تازہ	سہ کھت فارغ سپن ساری نوازہ
میٹھے سرشار چن فرحت لبوک یام	کرِ ڈک آرڈر انک سازندران نام
دلوک لال مالہ رٹو ساز ییندر آ	گمرِ چھس خستہ بیہ تاہائے ممتاز
رٹِت سازندر وہنو سازوا ین	تھوی بیھو عاشقن گرتھہ تیرلائن
اتھہ اندر آو سیارس ٹھاہ جوش	کلس پٹ لوپت سوی دراو باہوش
بیکدم رٹونہ سازاہ نازدربر	ہیتن واین زسوز تاں جگر
سو تمندسازِ دردنیا گتے آسو	بجز بندِر راز کر گیتسہ اُتھے آسو

سوئی یاد پاون وارہ بو
بار بار ودین

بہار ناغی داد دو کھڑن چھوی
زہ لگہ ون

بیوارِ سینہ م
دلدار ودین
یام ستم کرم و پتھو حال

افسوس یمبار بین از زلالین
یارہ ودین

کیاہ کیاہ بنٹ
خنجر م پگوم سینہ
دار ودین
بدِ شراہ ہزاران دفتری لیکھنس
انکہ دفتر لیکھت زہ موکلی گریہ دفتر

٦٧

کیاہ آمِ نتن یارہ ودین
وارہ ودین

چھوڑی لونہ یارن یا بین
پتہ ڈین

سہتہ نیا ان جاڈ
دراس ولم

یه لوزت پریه چھے شماران یاری
فقط سازه چھو لوزان بیقراری
کری کهنه چاره نتیجه داد و کماله
دیوک در گیه ہم فتنه فاله
سوازنماکس نقاهس فضل جانوی
الہی داد چهوبس لس الله داوزی
سو دلبر سوزنس مر نکیس کل
الہی از ژه کریس تس مشکلس حل
نی نی نی ژه در فوت پیده رسی
خدا غم نے الم از دل ژه کاسی

چھو سازه نازدایان پانه بیندراز
کرتھمان لوزت چھو خسته جان شماراز
کران افسوس پانه کس یه لوزت
چھو افسوسه پچھو کس لوپشده لوزت
دلاسا ته کران تس لال مالے
مه گژه غمگین که فتح نمائے

یه حال بلدوچهان سیار دور
زتن سازه چھوبایان و ره زور
وچهن بلیه حسرتے شیماے لال مال
اندر عشقن مزا تر سود داره بحال
انوس سیار بیا رنجه نیان و اثر
گلاه و در و ننبر ازاحوال سوی وو
وچهن معشوق یه سو ده چھوی نام

دربیان ملاقات کردن سیّار شاه همراهِ لال مال پری

یتھے پاچھن ددان ناله سو سیّار
سو ہمتسند ساز لال مالے کنن گو
دِین ہیے یه کیاه سنه چھین لوزا
الٰہی چھم سیارن ساز در گوش
الٰہی کرته از بیدار مے بخت
الٰہی روی ہمتسند ما دتم پور
الٰہی آشنا سیّار ہیا نوی
سپین بیہوش ہی عشقن دتوس جوش
انوس عشقن مزر آواره گیه کیاه
دِین زهرٹ لگژنه مزتم پانه برسر
دِین ہیے خدایا کیاه گرم مے
سپین بلیه حال بدلسن بیه بر خاک
نه ڈیشت پر بیه آیے تس ژ دیاری
مبرغم ای مهربان ذاتِ عالی

لبسوز دل و نان یارس پنن رزا
ونب سپدس سو دلبر یادتس پیه
یه ہمتسند ساز چھم دل ہیٹ گرزران
یه شاید آسیه نا سوی راوے ہوش
سنیوت چھم بجیگر لوله تب سخت
گموت یس مدتک چھم مے اچھوه دور
یه وادون ساز رتو وندهس لوگرانوی
کنو لوزن سو یائت سازِ مینوش
زنخت زر یتھر یکبار بیه کیاه
سپین بیہوش کیژاه خسته مضطر
یه عشقن نار ہیے کیھکن قرم مے
دتن در عشق و مستی جامنی چاک
کران پچھے نازنینے غمگساری
گوی یکمه سینه دل چانوی اوبالی

سرآرو بلیه یه چه گل انجام
نظاره لال مالے ای گل زوی زاو
دیک بستن لال مالے سیار یسرزو فه زار
مبرچھوی چھوی یه سیار چھوی نا ساز نیدان
چھوی دایان لال مالے لبیه بیہوش با سنت
یه لوزت اندر سپین پچھ سنه زاره یاب
بعضی اندرون بوبه انتون دلقراب
بعون ته ووت یه لکیه سیاربرنو انجال
زنی کیه یہ وکیرن و مچنته لال مال
ملغار و کیرن

چھو افسوس اہ کریتاہ ہرُوی خستہ
یہ بوزِت لالہ دراوی ہالہ نِش آد
بدیرہ ہی گے دوشے در وصل مدہوش
جداگیمت تمی یِژہ کال اکسِ اک
پس از مدّت تلوکھ یکبارگی سر
سپن مشتاق تِم رُوِیس تہ نازس
دُپس سیارہ نی دلدارہ میانے
وٚنے کیاہ کم سفر آیم ہِنہ درپیش
تچُھم سختی ہِنہ کیژاہ چانہ بابت
سیٹھا مے کرِ لوٹِ پیو مُت دوٚر رکی نار
کڈِم ام لولہ نارَن تالہ کِن ژھٹ
دُپوس لال ہالہ بخشم سوی خطا می
خدا اِنِ بوزنم مے کسوز نم یار
ژہ یلہ گرہ دراک باحشمت بفرحت
گیس سُہی خوش خبر بوزِت بُودلشاد
ژُلُم از دل غمہ سپنس بوٚ خوشتر

کرکنا چارہ جو ئی اَت غمس تہ
کرِ دوک باہم ملاقاہ یہ وک چاو
دلوک تِم دوٚر رکِ نارن دلس جوش
سنیت گومُت دلن آسوک یِہوی ذوق
سہل ماچھی زِلِن یِژہ کال زِہ دلبر
وُچھان چھی اکِ اکس ہُوِیس تہ سازس
گلوس چانے امارہ دانہ دانے
بوگوسے دادہ چانے کوت دِلہ ریش
وَنہ لوکھ دانہ دانہ چھُہ منہ طاقت
گیم چانے امارہ کیت ینگار
پیم چانے فراقہ دوٚرِ رچ ترٹ
مہربانی کرُم وصلاہ عطا مے
گمُت دَ دِوَدِ مہ آسو منادِ لسَ خار
ہِنہ آیم پیہ ساہرے سُئے خبر ہیت
دِتہم از فرحتہ ل سر تِس داد
دوہس راتس بوزوس شادِ چہ اند

دپوس یُن خدا این بوزنم سوی ہد نواہ زار
لگاہ پاکال وائیم پرائن اسیہ مہ پیغام گژھ کل انداہ یم آک
دمُتھ پہ ژہ فلانی جایہ وانوی از پر ایم غمہ ژ آک سینس وٚدرِ فاک
دوہ اکہ آیہ پرتہ ورِ قصاہ شاہ آک ژ آیہ ان ہا ہمہ کرمت
وونوک ورِ دویم خب چھوچھ زِبر لِب آن بارہ کرمت
نتی وپیوہ نلابن آوارہ
بسینہ لف ونھی دلقرار
یہ ششہ باوتنہ بوزوم دل اوجار
ییس بہ ہوٚش پیٚس ستبس دال
گاشاہ آتشہ چاین
اچھن وودم داود عاشق زار ران
یہ عشقن داودن ہوش چٚم
الاشکال گُلدرت سین دوام
یہ عشقن ود مہ بہ بہ بالہ نم

دلوم یرین ہیوناسیت ہاوو
چھوکت چانے سود لر نالہ تراود
کرو ناہ بہری نے ناز ہنیو
گیس ادچارہ افسوس ماہ چین
یلکم دراہ یہ پہ بیت بے آیم
یلہ درنظر آیم دردی جاے
وچھم یلہ روی چانوی ماہ بابان
ژھوٚت زن خستہ سینس دارہ یچان
وچھانی لو پیس یہ خاک مضطر
کیم موں مہ جانی بارہ جب
دپن سینوم زن گوتہ بنی
تچھم ژھ ژکیہ بارہ سینس
دوسہ ماکی ژہ کی سینہ ہنی وچھن
دنزسہ زن ژورہ ابترام لو چھان
خبر کی ہیو سینوم تر فراق
لوتہ لا چس عمس تز ذات باکن

ستهاه مدت اداگوے چنین چال
دپوم پرین کر لیوون چاره یار س
تهمود پو هم هر غم اے نگاره
الوک صندوق از زیتون بناوت
خبر کیا چهے بنیومی چانه بابت
ژه یله تهومک لدت صندوقس اندر
پس از هفته یوان آسمس دوامی
وهر آس کران بو فاتحه جان
تهے پاهن اداگیه نو وری پور
دوهه اکه پر یه مے آیم خبر هیت
دپوک وچهه بال از صندوق خالی
صندوقس منز چهو نه نمسند نشانه
یه بوزت ژه پریشان زار غمگین
دپوم افسوس کورت سنا گوم دلبر
تجس پر یوزنیس بیه ماو هم راز
دوباره زیاده سپنم مے اواری

بدپری بیه بو آیس باز در حال
یمس کیاه گوم وو دیان هارس
کرد کهنه چاره چونی گلعذاره
تهوک تت منز ژه ای دلداره ساوت
قیامت سپدیس بوزی حکایت
روانه در پرستان گیسه با فر
گموت آسوم سو کهنوتے چهو حرامی
سو دو آسوم مه صبحس شام سپدان
کرس پر ورد گارن داره مغرور
دنک مے دلخزینے دلخزین گت
چهوی نه کهنهته تت منز جسم خالی
سر اسر گو تباه سوی کار خانه
گیس دلداره وائے یاره بے چین
خبر کمه تان بلائے کهیوم دلبر
وچهوم صندوق خالی ژلمتوی باز
نه رود م گاش نے آشناه بزاری

ژٕہ ہرگز رُودٕہ میانو دانہٕ انصاف
بٕہ لوزٕت شہ سیارٕس آوسوی چھوش
مٕہ گونا چانہٕ یابت ڈاک تہٕ خاک
سراسر عمر رادُم نادٕہ چانے
خبر چھےٚ کوٚت عاشق چھیٚ نہٕ یانیور
تنھوی عاشق لوآسوس چانوای یار
وٕنے کوتاہ تلوم اندٕہ تےٚ غم
دوہس لُٹس وٕدانی ہیٹھو پٕہ آرام
لکھت سیاٚت نامہٕ آسوم بیاک تقدیر
اَدا بنتو تام گواک سال مُدّت
بٕہ دل میانوی کرٕدن یکدم گرفتار
اَما بلہ یاد پیوہم دراس حلبٕ حل
خبر روز منہٕ کنھہ کور گُن بولائے
بٕہ پیش آیم مٕہ مشکل پانہٕ کم کم
غمن اندر سراسر گوس ایرے
اوّل دشمن گیم پننی سپاہ مے

کرٕت دل میانو زہر راز سی صاف
دوٚپُن تس کیاہ وٕنے ای یارِ مہوش
اگر ما نَک لوہا وٕرے دل کرٕت چاک
لگِم کنڈٕ زن کیس امہٕ چاوٕہ چانے
کراَن یان پانہٕ شمشیر بیرٕ ڈِرت سیولر
پیِم دشمن کرُس تموی گرفتار
ہر ساعت مٕہ آسم چشمہ پُرنم
کرُس گم کم غمن بولبستہ دردم
بنان تقدیر سی کنھہ چھو نہٕ تدبیر
کرُس ناد لکشی امہٕ فکرٕ بوٚیت
مشت گوہم سراسر آدنوک یار
دوہس لُٹس پکان چھیس بلہ گیم کل
کمو طرفو بوسوی دلداز رنگ سے
تلوم چانے فراقے کوٚت مےٚ غم
فقط آسوم خدا مے دستگیر سے
یمین اندر یمین ہنری زٕ شاہ مے

گموت آسوس پریشان زار زار غم
ہم کتہ آسوم شکل و ساز پتوی
وتِ کس زانہ ما لو راز پتوی
شکل ام خراہ سے نار آلس
وو یہ لو گوڈہ دیو نہ الونس بیت پانس
حمدس اندر ارِت لو ژاس ناگاہ
مفصل لو ڈونس دپونم عراہ
دچھوم حالات کی پیتوی عجائب
پتوی یاوت پیش غار سو حبیب

ہنوم رخصت ہمتس بہ برونٹھ لوبی دراس
دچھوم پرچوش دریا کونہ نہ تَت تار
بفضلِ ذاتِ مولیٰ بوترُس تت
پتولاکہ بہ ظہرہ دیو نہ رٹوسن
کرِت تھاوِنم نمی افسون تیے ساز
یہ روِی میانوِی نمی تبدیل کرِتی
وُدان آسوس دِہس راتس بیہ کیاہ گوم
دوہے اکہ دراس لیجہ میدانس اندر
خدایس لوزِنم مے سوتِنم یار
قبائے نازلاگتھ آسو کیاہ کاجان
امی دپوِنم مہرِ غم اے سیارہ
منہ دپوس صاحباہ کرماہ مہ کرتم
دپوم تم صاحبن گرِتھہ کینہہ مہرِ غم
ونان ساری ہہ خواجہ خضرِ چھیم یاو
یہ پچھے ہرجایہ منجی رسم آدر
بھوک بہ سرگرٹھک ژی غیبس در آن

ترہ ترادم پتہ چورمس نزلسٹراس
خدا سپنوم مہ ہرجا یادر یار
فقط تس ذاتہ سنزِ آسم دلس ست
کرِت سحر و فسونہ وارہ ژلوسن
خُراہ تھاوِنم بناوت باہمہ ناز
سٹھاہ مدّت ہلوی تمثیل پرونے
خدایا کیا زہ دورِ ریوت می یوم
وُدُم اراہ لُدم مے خاک برسر
دچھوم شمعضاہ نفوات رشیاہ قد آور
سبز وردی ہمتس کیاہ آسہ شوبان
کرِے بوچارہ چانوِی دل ادجارہ
باین سختی سفر لو لاہ مہ برنم
کرِے شفقت دعای نیک ہر دم
گُلاہ اک تمِ ڈرِم دپونم فکر تراو
اگر سختی پیِی تھاوزن اثر زہ برسر
گہی آسک ژہ ظاہر گاہ بہ پنہان

گلاہ وتے روم سوی سازن لنجم
ستھاہ مدت پھر واوم ساز ولین اد
گگک سوی سازن لوزنت زی کرِ قرار
دیوت پیش بہ چھوی سیارلوی ناز
مہ تنوم دل دیت کرِتس پس انداز
ہر سو یہ بہ روِی ہیو میس لوزِنان
یہ کتھو سنہ سازن تکن سیارن

سرتنہ لو زان اسا رکی آس سوی سازن
اما آسوس پیغل پتیس شمائل
منہ آسوس منہ لود اندیشہ کال
نوے آسوس لو کاہ ارواح چھینا
پتہ ری ژ تنہ لوبک یاد چھیپا
درکت و لسلے وچھوم لوپ
سر اسر حال چانوی وچھوم بال غرور
سرکنہ باس آسک اپان زار آسوس ... بنس ... ژور
ودچھینس انس منتہی ... صحبس دیو نہ ژ اسم نو ... وقاب ...
غمبس اندر ... ستاہ بوخ ... اندر لوپ ... خواب
زدا ... خبابس اندر ... واتنا ... امر
ردہ ... صبح ... اوم

چمن کښ آگ اپ نیه وخت بهار مانځ
پهل ئے سپهمن ئے ګل ګل سرے ګزارئ
تازه ګیه ګلګی نیل ګلګ سوسن سبز شانځ
شعوره ځهه پهل لالئ بهار بهار
لالا ما له لوروی ګی به شانځ
انتخه انجنب ګلګ ګرس بیمه شاه پیاری ارانځ
پهل انیسه آی لالا رانځ

اما از درایه ظهره دیوان بیه لور
پرستانش اندر انونش لیچ همراه
سراسر از دو ځهین ویوش رُود بس
ونځے گیا کم ستم نے کم الم ے
دپوس تمه لال ما لے ای دلارام
سفر دو نونِ دلن اسه درنوشت آسو
بیتهے پاهڅن برابر تا لنصف رات
بوقتِ لنصف شب سینا رنی ساز
هتوک تازه ترین باون فسانے

بخفی ژاس بیه جند بس کم غم زور
یتهے پاهڅن بو واتوش در لطف گاه
غمونه دادوی سیتی بو مود ش
کرم به داشت پالش رنج وغم ے
عطا کر تم مه یدوے بډخطا درام
وچهن هر جا یه اسوی نیک زشت آسو
بهم دیگر کردک عیشوک ملاقات
انوی پیه بو هتوی داین باناز
تهویت کن آس نوی رجانِ جهانے

غزل از زبان و بروی لال مال و سبا شاه

ترا و غم بلبلا رفو رشادمانے
تازه گیه سادی کرته شادیانے
وادِه سیت ظلمکه خسته جانے
سو نتک چادن ترا و لوزانے
کم کم بے زان بے پار رانے

پهلِ بوستانے آو بهار
پهلِ بوستانے آو بهار
پژمرده آهی زِی دلدار
پهلِ بوستانے آو بهار
سو نتک وادان کر بیدار

پهل آسو ګرمینت انظاره یار
پهل آسو ولیه نرادونه انځانځ
دواړو دوله سویاران نه ارانځ
شعله آسو ګیانے آو بهار
پهل بوستانی پیاری شانځ
شاد کرئیاری ازونهوی زار
واداده دون از ونهوی زار

لیل فوده نادون مجنون لکجانے
پهل بوستانے آو بهار
دابی سانه سانه ازدو لوانه
ژاله بوکونیاه دودردکی خار
سانه از بیه نا شاد ګشت ملانځ
پهل بوستانے آو بهار
دریبان درانش اندر ختن
زهره دیو راو وفات او
معه بعقشاد کس از کسی بیان
سراسر رات گذر او کی دونان زار
ونان عشقه مثال کریار بایار
مه تندر تهک لوان نه ال ادم
خوان با محد کی آتش فرخنگ جع
پهکر بند رعمس ته دمس اندر
لکان پش مسرتک اندر غم ته اکه

مفصّل بات ساری گیہ آوارہ
ڈرن بانگاہ ببانگہِ دلربائی
زہ دلبر تیندرہ رستوی آس بیدا
دلپوس سیّارہ نی اے گلعذارہ
بیبن بیتہ دلیوتہ جن وارہ گالن
چھِٹہ بہتر از گڑھو نیرت ازینجا
مہربانی کرم یار چھوی زہ محبت
غمس اندر سراسر گیہ جوانی
دلپوس لال مالہ اے فرخندہ رائے
گڑھو بداس بسوئی ہند باشان
اوّل کنہہ چارہ اسُند وارہ زہارد
اگر لوزے یہ چانوی اے نگارہ
خبر کیاہ حال اسہ دون بیزاری
چھو بہتر اوّلا بدخواداون
دلپوس سیار شاہن گلعذارے
چھو دل میانوی گموت مضطر آوارہ

صبح سیپن نہ کو کرن ڈرنہ بانگاہ
سپن بیدار از خوابِ صبائی
کران راتس اکس اکھ حال اظہار
بملکِ ہند گڑھنوک کرنہ چارہ
غمہ دریادہ سی دوبارہ والن
تلو کوتاہ سفر گیہ مارہ وارہ
گڑھو ہندوستان اکھ چھم دلس ست
کرد آرام دِلن در زندگانی
گجس ہن کن ودانی چانہ مالے
یہ زہرہ دلیون روزی دشمن جان
یہ اسُند جان بدخو خون مارد
بنامت خرمہ آسم شاہ سیّارہ
کنتھاہ تا روزِ محشر یادہ تھاوی
لنجہ راٹھ ہت بجہنم واتناون
مگر کیشرن دہن منزکرتہ چالے
وچھن کر شہر خود چشمو دوبارہ

ننے کینہ تراوہس گندھاک برابر
لذت محلاہ دتوی آرڈر حکامن
کریو ولن شادیانہ واتو سیالے
ہیو ساری پرستانک ہے سالے
یہ آرڈر گو بہر سو پرستانس
سراسر آیہ پریہ باہمہ ساز ٣
شپھاہ سوز مالہ دیونے ای مہربان
چھو مجبوری تھند آسن مہ سالس
نہ بوزت شادگیہ زہرہ دیون لور
گیس فرحت دلس انن گڑھو حال
تجن سیف سیف نیے بنزہ ہمراہ
جمع گے تم شتت از خانماخ
بحشمت درایہ تم خوشیہ کران ناز
مبارک لال مالے اچھے کرانی
دپوک لال مالہ تھادیوک محل خانس
ہع القصہ نیک دی رہفت جوہشی

سنگِ آتش فشانی پرتھ سنگین تر
تمی لال مالہ پانئے نیک نامن
ہو کھین باعنس سراسر آم سبزار
کھیو از سانہ ساتھاہ سار کالے
گرڈھن ازسالہ پھوی شاہ جہانس
کران در محل اچھے نغمہ تہ ناز
پنن انہ زک شہ ساری سالہ باشان
گرتھم دلشاد یلہ ین ہیا لوکالس
تجن راٹھن دتن تمہ نامہ وردو
کھمو باعلیش لس لال مالہ ازسال
پکان باحشمت وجاہ درایہ بدخواہ
ونے کیتاہ تمے بد خو جوانہ
پرستانس اندر واتی بصد ساز
خوشی اندر خیالک دم برانی
چھو یس لد شنوی آئینہ خانس
کران آسک تمن رتہ پائی بوسی

بحشمت بیٹھے سئے بر تخت عادل — شہنشاہی کران از خوی حاصل
ونان اوی بیھے پا ٹھن فسانہ — سپین سیّارد لوئے یار جانہ
دپوس لال مالہ اے نازنینہ میانے — تلو کنہہ پریہ اس سیتین نشانے
تو لک ہت پریہ بالس سیت ہمراہ — پکانی درایہ ساری یا ہمیہ جاہ
عروسانہ لباساہ پیر اوک — غم و اندیشہ ساروی دور تراوک
الوک از صندلی سرخ و سبز ناز — عجب رنگینہ زانپانا بصد ناز
دلت تن اطلس و کمخواب دیبا — بہر رنگ مخمل و زربفت زیبا
لزک تن منز بحشمت وارہ لال مال — کران شادیانہ ہر سو فارغ البال
پکان باشان و شوکت درایہ باشان — کردک طے منزلاہ شادان و خندان
یہ اسپ تازہ سیّارے سرفراز — بزین زر بہت با زینت و ساز
ہمراہ پریہ لال مالے پکان چھے — بنازو ساز مختہ زن چھکان چھے

در بیانِ حالات برادرانِ سیّار بعد از شدنِ بادشاہ در ملکِ افغان بکرشمۂ دو جانور و ملاقات کردن دوبارہ ہمراہِ سیّار شاہ و لال مال

دوہمی ساتس و دوران منزل فراق
فتے گو پاتہ متن آسو اشتیاقے
اما سیارنی آسک او جاری
کران اس بات دوہ عدلاہ پریاری
بناوی اکہ قبر یاک بیتھ بیان
لاکھ دو دو بنہ پیوسی تخت افغان
جد یلہ کرکہ سیارس بانہ
فتے اجوال کیاہ سپدی بالاز
بہر ساعت سوزنم پیالاہ
نیاس چھوک نازنین

منگان ذالس خدایا اشتیاقے
بجلدی سیت اسہ یہ ملہ ناوون
نہ چھیوس عجز ارے کنہہ یاور و یار
دِ تس جانہ سی لتہ داتوک
گیس آس دراحشمان نے ستیس
بجا تھاہ زی زہرا فات ون دیس
آدیب ولبر لوں وار
گھہن چھوی بہ اِس دراِس خفاکار
براہ اسہ ترادو اس بنتہ شدہ بادے
سکھے پالہ دوان الصاف و دادے
سکھے عدلاہ کران آسی گوس
مفصل پتھاہ یلہ کنہہ سیادہ
سران آسی حکومت زلو پانہ وانی

دوہلہ مشورہ دلو باہم نہانی
سروی یاگو دولو گنہگار سیار بہ پیس بہ ارام
وانے یکیاہ پدپہ ساپتمن اس الہ بار سب شان
خیر ہیتہ شتلہ دل شہر ازجان جان
منتقد اس تہ اسلم انس جوانی
سران در مالک کھ مشتہ انعان عام رانی
سعد تراون لے سپنی سخت

انک یکدم بلاوت اہل کاران — ولوک ساردی تمن احوال یاران
چھہ اس از چاکران شاہ سیاں — سو چھوی ہندوستانگ بڈ شہر یاں
زخانہ درایہ اس ترنگے شہانہ — جدا از یکدگر گے بے گمانہ
زجائے یار یارس دور ترادن — درین ملک فغان حاکم بناون
بناون حکمراں اس پاکذاتن — دتن عزت اسے عالی صفاتن
پھو بہتر اسہ ان زماندن سو غمخوار — خبر کیاہ گو تمس گتو لگو سو لاچار
امیر و افسرو دتو ہس صلاح جان — کریو فوجاہ جمع زہار یون جانان
بیکدم حکم شاہی جلد دیاوک — سٹھاہ جرار فوجاہ منگہ ناوک
بشان وفر حشمت درایہ افسر — پرستانچ رٹکت درایہ خوشتر
گرن کھت باحشم بازیب و زینت — پکان منزل بمنزل پاک طینت
کروک بلیہ منزلاہ طی شاد و خوشحال — بفرحت چھی پکان باجاہ و اجلال
اماڈیو ڈھوک یوان بڈ کار روانہ — گرس ہٹ بردہ نہہ برہنہ اک نغمہ جوانہ
گلس تاجاہ دھتی باحشمت و فر — سٹھاہ تس سیت سیتی فوج و لشکر
امس بتہ شیشہ زانپاناہ بصد ناز — عروسانہ گرت پیرادتے ساز
ولت تت اطلس و کمخواب و دیبا — عجائب رنگ کیاہ رتو دلفریبا
بہر سو پریہ زن حورہ پکان تت — بمحبت کیاہ مول فخستہ چھکان تت

وچھت سالا رودو نوے گے جیبہ سیموت
اماکوہ تازہ جاہ نہ بانوا و لوت سنورو وک جھوک
بصد انہ لے بجوا ماہ دورہ سرنگنتہ گرچھن ہک انتھی کار لانے جاتے
بزہ کہ معلوم ہم سرتی لالاران نشی وا فہم منسد کہ سند پشتہ
جوان دو است رنی پن ہریح ہکوہ پچھ پربدو پھوی سیاریاو نفی
دیکھو میں پرہ مسن الال بالہ نندہ باہو

مرنوا راہ اوا مسن الال جبلند جنب
ریحورت السعد روانہ جبلد نکاہ
کرن ودول بانی احوال نکال
یے بوزت السعد برادر تشی اداماہ
دیکھو سمین تیں اٹھ لاسی دارایا یاستان
سوبانے و واقع کیاہ باحشم شاہان

کریو جلدی سلاماہ تس نکاس
مدلوا رس تہ یارس گلعذارس
تلوک شوراہ نفت رن نامدارو
بجاوک یین باجاہ و لفرادو
سلاماہ باادب کندراد سک دال
بنفشہ زعفرانی مالہ بیہ نال

نقلبری کمر کی یا ہم عنایات
کرد ون دون بانی ایستن ملاقات
بیتھ آ شستہ وکھوز اسپ روانہ
سیارن یام دو ڈھن بای جھکانہ
لو کی گر ادلتس تبسم جلو گری
ات اندرانہ تس بردہ لیکن برادر
بستان وفر پکان یاران ہمہ جاہ
سبھی گوجرن پھوی کوہ لشہتن
دین یارب جھم با حشمت و ناز
سیارن یام و چھو فوجا بس انداز

کتھاہ اکھ یاد پیم ازخوش بیانی
دنوی کن زتی ذرا تھو یا ملکہ

دربیان حکایت مفلس کم
در افلاس خستہ بود

مفصّل دیایہ وہنہ بروہنہ شاہ سیارس
بحشمت شاہ تھوک بہ کرسی زر
وچھت سوی تخت وجا خوش گو شہنشاہ
بہ اسرار و ہیس آغاز و انجام
نصف شب گو اداس آس بیدار
تمو کرہ گفتگو بایک دگرہ جان
بنی بہ بیت ملکسی منز حاکمی سان
ونے گو تاہ مُدّت گو یار جانے
کری یلہ جان ھجرن وارہ بیتاب
غمس اندر سپن دُوے برادر
بیکد یگرہ کرِوی اسہ مشورہ جان
پس انگہ درای دولوے ہت یہ لشکر
ونوی گو تاہ سپن اس شادہ آباد
مہربانی چھہ جانی اے برادر
مگر آسوی یہ تقدیرہ خداوند
چھو کرہ تدبیر تقدیرس بنن بر

بشان وزنیک پنس شہارس
نیک لال مال محلے خانس اندر
پرُ رُھن بابن کرہ یوم از حال آگاہ
کہ اے شاہا زہ ترا وُت سوآرام
ہنگہ منگہ جانو رزی گیہ اظہار
یہوی باعث سپد اس وات افغان
اما کرہ نے پریشان وِوِرن جان
فراقہ جانہ روز و شب وُ دانے
نہ رُود آرام نے رودی شبس خواب
پریشان و پشیمان خستہ جگر
چھوہ ہتر فوج ہت شاہا نَدن سو جانان
خداین جلد کر فضلاً بمضطر
یہ روئے ڈیشت دوک غنچہ پھلوی زیاد
خطا کرہ بے وفائی کرہ سراسر
تھون اس وارہ ملون شاد و خرسند
منقدرئی چھو سپدان اتت بدل کر

لجس ترلیشاه فتے اندر وڈھن آب
بدست چپ پے تس آس شاداب
گیس دِہ یاوه سی اندر ردپے اک
سپن غمگین راہی سوئی خانہ
ڈزام تدبیرہ نی تقدیرہ گوم دِر
مفصّل رات گیہ آدا سیر ایر
پکان والوی بمیدان بلہ سو غمگین
دلوس تقدیرہ نی تدبیر ڈچھ کیاه
ونوس تدبیرہ نی اے زشت خو بیہ
بیکدم کرتمی اک مخنت مالاه
رٹی مسکینی بلہ مخنتہ چی مال
بفرحت ٹوپہ اندر وارہ تھاوان
اما والوجا یہ اکسی زور پیشاب
پنھر تھولس لگوسنہ کا تھتہ چارہ
اوبھانی آیہ گانٹھاه تمہ نیوی نار
تہ ڈلیشت گو پریشان حال مسکین

ہتن سوی آب چنواز دست تیاب
چوانی ترلیش گیس ایرہ در آب
بیہ گونا یو لیسی شو پاه تھوں ڈک
ونن تس آشنے ساردی بہانہ
ننہ ما آب چنوکو ٹھس تنی فر
صبح تھودراؤ بیہ درراه غمخور
وڈھن بیہ تم زِہ زن جنگل بصد کین
ہو مسکین ژی بنیاوی نا شہنشاه
زہ وچھ کیتھ پاٹ بخشس آبردیہ
ڈزن سوی سوئی مفلس ہم خیالاه
پکانی دراو خرّم شاد و خوشحال
پکان دردست ہتھی کہ کینسہ ہاون
سپن غالب متس لوف آو سیلاب
پتھر تھادن بہ لو پابت مخنتہ ہار
دوبارہ گو شکست لدبیہ خجل خوار
بخانہ دالو بیہ سوی باز غمگین

79

موقدّ رات گذري وکڻ تان جال
صبح چڙيا شاه مشرق درا وقت تجلي
دلنوک يله قضيه مثنوي تمام
بحراڻي پيس دونو سجا برادر
يه عشق ڏي ڀلاڻا الڪن درم
دلو شاه حال ڪو ڏي ڪي نمت ام
برادر سو ڦرڻ سيته ناحون
مونزر نوشه سيارن حال باڏون
دنن ڪوشاه دوباره اشتياقن
شادي ڪئي اوسک ذات پاڪس

سٺاه گو شاد ڏِنُ بيحد ڇهوزالنُ
اَتي کهتو هيو رنگن هچڻ دلفرائے
ڏنئے کيا ڪوت خوش گوجان مسکين
تهاؤن آگو ساردي زالو ناه دراس
سوزنو هت گو روائے سوئي خانے
تولم راوت مه لِس آسو نخته مارے
بيه بوزت خوش گيس آشڻ سراسر
بدريا گرهه دواني گاڏه مارک
گوهي راهي بدريا شاد و خرّم
بشادي و اتو گهره آشنڊون تمام
يه بوزت آيه سي تمسنز زنانے
فهين گاڏه روپيے از شکم ادورا
بنان تقدير سي تدبير ڇهوي نه
بمين في آسه لکهوتن روز ازلے
مثالاه ڇهے سياره ايخين هم
بوين حماه خدا لين زنده تهاولِ

ڇهو ٻهنز گانٺه اولاه جلد والنُ
وچهن آلس اندر سوي تخته مارے
تلن سوي تخته ماراه تهد بهمکين
نفرحت وتهو ڇهر تلو نئے باخلاص
ونُ لس آشنے ساردي بيانے
خزان هت ماوئم ذاتن بهارے
ڏيُن تس ذاتِ پاک هر کيلنه ياد ر
نصيبسن بغم لبسي ببيه زمانه تارک
رُحَن کيهنه گاڏه والس آو بے غم
سنبهالوک گاڏه ڇل ڇل ائے نکو نام
هٿرن سنبهالئے تمه گاڏه پانے
وڇهو کيا گيه زلن تقدير جي مالے
ڏلان تدبيره سبت تقدير جيونه
بنياه تت تاقيامت ادله بدلے
تلون اسه آسو سفروک در رگ غم
دوباره بايو بالبس ملمه ناون

همن اندر سرگذشته جمکین ساقی ساقی ساقی بیائے
نفضل ذات خود میران اک جاپه سیه ان نے پیاری ساقی بلنجی جاری ساقی
شرع موجب ورسیراں گھیں ہمار چھوی پیراوین فوابیہ سراں جم
سوجن بے دل مے کیں پنجمار تہن اندرون پہ شیند سیاہ پیڑہ یراوین وینن و
عشت بجہ نہمار شاداون ریکار بس جنگاہ و بران ہم
سیکاراں تازہ افسانہ ہیدوی انداز

بفرحت دراو سیّار دلاوار	بزین زدبہ اسپ چاک راہوار
کنارک لال ہال ازاں محلہ خانے	کھست بیہ بیٹھ در آئینہ خانے
ولیک نہ اپنا انسی اطلس تہ دیبا	بحشمت درایہ پریہ درہیہ جا
بشان وفرلکان شمشاد وآزاد	بہ اسپ بادپایان آس دلشاد
لکان همراہ زا پانہ لصد نار	کران کمہ حالہ آسی نغمہ تہ ساز
تلوک فوجاہ بے اندازہ ہمراہ	بجاوان باجہ تے نقارہ چھی کیاہ
سٹھا منزل کرکے طے شاد وخوشتر	کران جولان اسپین چھی دلاور
وذان طبلہ نقارہ آس خوش شنود	ذران ہرجایہ صندل عنبر وعود
دہس آسی لکان دلشاد میسر	گذارن ات خیمین منز چھ مخمور
گہے بالن کھسان درراہ دشوار	گہے میدانوی منز تیز رفتار
گہے دریاوہ نی تارہ دوانی	گہے منز جنگلن زہالہ نیوانی

در بیان حالات دلکش فرا افزا بعد از روانہ شدن سیار شاہ بطرف ہندستان روانہ شدن فرزندِ سیّار الموسوم بہ عیار شاہ بابت ملاقات باپدر خود

بیا اے ساقیا غم ترا و ساری	خدایے تنگ چھ نوزان نالہ زاری

ریکان ہیدا زوالس ملکہ
دین افزایہ سوی قصہ ہید شنود
نہ لوزن کہ ذرا افزا منش شاد
کروزن ہیر ران فخر دل آزاد
کران کیشرن زرین قدم انتظار
زہیر نازنین ہے بیقرار آس
ات اندر زاد دلکشہ کری نگار
مزنو ازراہ سیارن گلعذار
بکر تخت سہ شاہ کنہ شاد بیس
ہیچ بادشاہ آسی اندبیس
کران ہار سوممارکی ایہ رانے
مرغ عم روز قوم سایہ سانے
ٹھاہ دم ذات کنیز یاری الجبار بس
نفرحت اندرز تہ شاہ وانہ والیس
انداز دلکش جرین دل اس وار
بزرول ورکت نازن فریاد

ونوس افزا یہ ای ماہر وزہ غم ترا و
کرُو ون ماہرخس کیاہ ناو ای ہاہ
دلُس دلکشہ ونموت چھم بیارن
کرن گژھ ناو اسی شاہ عیّار
مع القصّہ کرِ وک عیّارن تس ناو
رٹھان تس نازنینس آس یا شان
گوی آدا سیارس یلہ مدّت پور
پریشان گیہ سٹھاہ آزردہ بیمار
وزیران وامیران زارہ پالے
خداشاہس دوبارہ آنہ واپس
اما آرامِ جان راوُمت تمن آسو
تمس کتہ آسہ آرام یس یہ دل راؤ
بفکرو غم ہر پیٹھ آس افزا
گمژ فلوا چھین دلکش ونان زار
ودان افزا ہتو جانانہ گتو گوک
ہتو دلدارہ کرد تھم پارہ جیگر

کریمی ذاتہ سنز مدِ نظر تھاو
خدا ہسند بہارہ ہادتن جاہ
مد نوارن لنگارن بالہ یارن
خدا کرِہ حلِ مشکل سہل دشوار
زنہ تمسندِ فلے کوتاہ بُرک جاو
خبر کینہ چھکینہ ایوان از پریشان
دُوشے بیمار گیہ از درد رنجور
ودان دالتس دوہس دو لوے اشکبار
کران تمنی دلاسا تے مدارے
تمس کیاہ غم مددگار چھوی خدایس
غمن اندری جگر کھیوُمت تمن آسو
بنی لس مندنن شام لسن یہ شل راو
پدیوکن دراس جیگر گوشہ سُندداہ
خدایا کرہ واتم شاہ سیار
کمیو دوپہ نے پرستانس اندر یوگ
یہ کم دپو تم ژہ گرژھنے حال دیگر

بعمر ہفت سالہ گو سو عیّار
بڑے علم سُوزُک سوی شہر یار
عیار س کن وچھن لایان نادرہ
سٹھاہ مدّت دراتی لوگ آداہ
زرن لوکہ رھا ادارہ کوہ
ہتو غمخوارہ کھی تو خوارگم
سوچا نوی رُخے سیم علامس شوب
دلو یا یوسفہ کوم بچھو ور
یہ کم دپو نے اچھو لشہ کن
ہتو جانانہ کوم نا کرت سور

داروم گرانِ دل اندرئی ونت سرکس نرانہ بوء
خوانِ دل کرکھی ہرے پیمانہ بوء
سرسبز زانت زھلے بیخانہ بوء دلوسرکبل زمیان جال
نادولائے میانہ سیبارے دلو
ہر پہاہ سبتوہ زلف ... ہرکون خوبان جسد
سرئی گلا ... زنہ ... پیمانہ سیبارے دلو

کران دلکش و چھت عیّار دوہ آس	برفرو شب و چھت ماران زھوہ آس
شبہ اکہ آد دلکشے چھپٹ حال	ودانی گیہ سیٹھام غمگین سئے بال
ہتن بایار بادون این فسانے	گیس فلوہ ایمنا جانِ جانے

غزل خواندنِ دلکش در فراقِ سیّار شاہ بطرزِ توروفو

دلبر و دل گوم نیرت پیوم یاد — کیبازہ تھاوت یوتسی سینتن جساد
شوقہ چائے ذوقہ لائے ناد ناد — نادلائے میانہ سیّارے دلو
غوصہ ترادوت میانِ دو بارے دلو

لوکچار بس آم بوجر لوس دوہ — نو بہار بس زن بنیومت جھوم پوہ
خستہ کرد ہم استہ پاٹ دار اشکوہ — نادلائے میانہ سیارے دلو
غوصہ ترادوت میانہ دو بارے دلو

کوت کال برائے بوگارے ناطن — کرہ ہاطوہ مارہ چارن خوش کتھن
گاہ بوزلان گاہ چھسے اندری متن — نادلائے میانہ سیّارے دلو
غوصہ ترادوت میانہ دو بارے دلو

کیباہ سنا غمخوار میانوی کراہئے — در شنا سردار میانوی کرہ دئے
خونِ دلکی پیالہ برمس کرہ جئے — نادلائے میانہ سیّارے دلو

غوصہ ترادوت میانہ دو بارے دلو
نادلائے میانہ سیبارے دلو
شوقہ چائے ذوقہ لائے نادناد
غوصہ ترادوت میان دوبارے دلو
نادلائے میانہ سیبارے دلو
غم و تنا ہلپوس بہار باہی لوگوریت گوئن چھم مہ جل
مرمنے عشقہ قوتے ناحال دل پابگل
غوصہ ترادوت میان دوبارے دلو

غوصہ ترادوت نا ... انبر شیر
کیباہ ... تنیس ... مرجبی
کیباہ ... بنیو ... دو ... دلو
نادلائے میانہ سیبارے دلو
غوصہ ترادوت میان دوبارے دلو
کیباہ سنا ... دلو
سوی لگ ... بارہ کون جان
لوزبی پیغام زلہ سن غم نہ ناد
نادلائے میانہ سیبارے دلو
غوصہ ترادوت میان دوبارے دلو
کیباہ سنا پیغ نازچھم عیّارسی
نازنین و مہ جبین دلدارہ سی
لوز چشمس نازو جیگر پارہ سی
نادلائے میانہ سیّارے دلو

دُن حالات مادر یا دل زار
سر اسر منکہ بادون جملہ بردار
گذاردن صبح ھفتہ بر تخت باج
مفصل یان عیارن دُون عم
ثیوان نس یاد سوی حسن تبابا
کرون عیارن افزایہ دلاسا
سو غمگین دل ذرا آزاد سپین
نہ لوزت و کلشہ دل شاد سپین

حکایتن یارہ نی احوال بیان
ودن نس باجہہ بیکار مادون
دین دو دماغ چھم دو تشوے گوثر فراد
دو تیوون نہ سیارن لوکہ ازاد
گگون فلوا چھم دو لفے دیدہ گریان
مہ پنجون چھوک دادہ شند سینہ بریان
مہ پنجو ھم ودن عذر کرمتو باجہ ازات
پنجو افسوساہ مہ کنوز آرام کسان

بقیہ حالات عیار شاہ و ملاقات او باپدر و جنگ کردن با یک دیگر

ودُن داراہ عیارن لوز تامت
دوان آو پیش مادر سر و قامت

کرُن با مادر خود زارہ پارے
مہ گرگھ غمگین ای مادر بزالے

چہو نہ امر خدا الین لوتہ فرن جان
چہو دانس و ارہ معلوم حال انسان

اگر نس آس رُ فدی دانہ باقی
ہمتس انہ باز خورم پانہ ساقی

مہ غم چہو سن لو چانوی خاکسار؟
بہر ساعت غلام دا الغدا راہ

مہ چہوم تتو تام یہ آب نان حرامی
گرثھی تتو تام زہ حاصل خوشخرامی

دم صحبن لونیرے سوی غنچہ
مہ چھو منا مال سند و پانہ امار

مہ چہوم درد دل یہ پاس سوز آتش
مہ ان و دوذرہ پانس ضعف تہ عشق

پگاہ لونیرہ فیرے سو لسو جان
دعے ودن مالسی لائے پرستان

انُن دا الین لو یدرے آسہ زندے
گندم داراہ لویت نارین تہ گندے

یہ حالاہ لوز یلہ افزایہ آئے
دین دلکشہ اے جانم فدائے

مہ غم سوزہ ہوان صحبس یہ عیار
پرستانس اندز زماند نہ سیا

گمر چھس دادہ تمسند لواداے
گمت چھم و البخہ لو لک ینگائے

جمع سیدان سر سپاہی فوج سماہ
بہ سو جلد سورۃ نہ سرکن امنہ فوجی طبلہ و رازئے
با طراف ماہ سر کنتہ شاہ عیاران در اونا نسان سیاران
جمع سپاہی نیس ایا درخشاں ہمت افزایہ غمگین پکیار سکانی
سلاہ بن نیس جنگ کیا گرو نہ نہ پشہ
روانہ فوج دن ما ان الی چھو
پہارس تن دیان

تمن سیتن عیارن تراو پرواز
سپن راہی کرک اکھ منزلاہ طے
وٹان باذات یارب جھوک مہربان
سو یوسف لن ہمنس یعقو بسی دراو
ڈوان ونِ ماہِ کنعان زن یعقوب
لبان کونہ جایہ چھونہ تمسند نشانا
یکان یلہ واتِ اکسی جایہ ناگاہ
بیا یاناہ تہ بیداناہ وچھوک جان
اداکِنہہ دوہ گیک اتھ جایہ پران
دوہہ اکِہ دوُرہ ڈیوٹھک فوج لیسا
دلوک یارب لوان کوہ چھوی غنیما
چھ اس مست گیمتی ہنز لہو دلعبس
بجلدی سوئی آلِ مُخبرِ روانے
سپُن راہی سو مخبر سوئی لشکر
پرژھون حالات تشخصا پرژھہ یلہ آس
وچھون جرّار فوجاہ باہمہ جاہ

گرُس ہٹھ کھتو لیسا مانہ تے ساز
پریشانی عیارس کیاہ لس چھے
بجلدی واتنا وم در پرستان
بہر سو ژبا رہ نیے در پرستان ژاو
چھہ نچوس مالہ رِستو کیاہ دبد لس شوب
یکان نالہ دیوان سوزوہ فغاناہ
دِچھک اکِ گلستانا شادگیہ کیاہ
اتِ اندر خیمہ دِت ووُدی بصد شان
دوہس راتس پرژہان ہرکنیسہ ژہا رن
ایوان گیہ در تحیّر جملہ سردار
یکان بہر صلح یا بہر جنگ چھا
یہ ما بر جنگ آو بڈ لشکراہ چھس
کرِدک دوہس ژہ وچھ کم یم جوانے
تفحّص کرنہ لگو حالات افسر
دُلِس تہ سِیدُ تمی سوی ثاس سوا س
کران مستی اندر نازو تماشا

پٹ دشمن مخبرن ولیسی کھوی ازس پس دحال خفال فس تنکھ
وفن و ایس ثنہ آدمی سوی ثرانس وسوا پس تن حال خفال
سوءِ ایس ثنا ہاوتنے عیارس کیا حال نانہ آخر اقرت بجنمت
شہنشاہ یکان پچھمس وبابن جنگ بنپ چشم نیران بابدونت
اتِ ابوثرس بابن جنگ نیران بابن پرانسدالات فاصد
بجلدی وتھو دپن کاہہ عیاران ابو بلہ حالات فاصد
کنان لیسا مانہ اسباب پتن
وتمن گرندہ تہ بنغن ہرن بہ کیاگ تہرہ پر
صلح لیسا مانہ سندی کیا کہ کیان ونو
زرہ کرہ کیا ہاک لاکن حسن کرہ
سہ آھینی پرسب تھون کرہ
کڑھاہ دیا ہم ہم کیا یم سزن
وتن حرس ہس دیا

پیسر گنذرت دوال الکرد راوی
مقابل کیو زنوی یا فتح آودی
بجن رتدر بمذہس بلہ ایرن جف
رفاقس لین لدت فوجس کین صف
بی البر فتح بنوی لینہ دیاون
بقلب میمنہ بنوی سجاون
یکان رہ نہ فتح دراوی پانہ پاسن
سجاوت فتح دراوی پانہ پاسن

نی آلم غرض تتہ پرچھو تہ تلہ نوی فساد
تی آیت دین ملک دیلاداہ
تا چھو مانو تہ کیستہ دوہت و پانہ پاسن
تا چھیا نو زمت زاہ تاو ماتوی
خبر کہنہ چھوہ تہ چھوہ نو آمرت
کرا وزد ان زہ کم چھو مغرت
یان فتح گران تم لای کیہ کھوہ
میدان دراو یامت تز پاجاہ

اگر چھوہ دستِ زور و طاقت و تاب
یہ آکو بوزیا مت شاہ سیاران
نظر تراو پر یوی ڈپو ہس نگارا
زبان لاف و گزاف دا باہ چھو یانے
فرق کہہ چھسینہ چاپس ردی و خویش
وتن نیزو اکھاہ ہا و پہن زور
نہ پورت طیش کھتو ژرہ شہ سیارس
انوک بلہ گرہ نہ چارق تنگ تس زین
سپر گنڈن کمر ہت دراو یاسان
کھسو ساری گرن باشان شوکت
نیتوی باوت گرن گرسی زنگ و دو
دُین لس ای نکو سبرت جوانہ
مہ گرہ جنگ سیت دنم کتیوک چھوک
دپوس تم تورہ کیا ژی لوت چھی ہاو
بوچھوس شہزادہ چھم ہر طرفہ شاہی
بوچھوس شدہ تو یہ گڈہ ہا دم نیں زور

ہیو جلدی بمیدان تو یہ ھو و داب
ونُن پرین وچھو گوہ لکہ زاران
جوانا ہ چھوی بمیدان چپست سوارہ
قدِ رعنا پہلوانا ہ چھو جانے
اما زاگان چھو چاپس آبر و یس
نتہ والپس گرھو تو یہ کام کیا پور
منگاوُن گرہ لدُن زین را ہوار س
تلن گرزہ نہ نیزہ ہم تبر زین
گرہ س کھتو و جبی کُن اڈر نہ آواز
صفن اندر برابر گرزہ ہمت
سدی لس شاہ عیار سن یہ ونھگن گو
یہ چھوم ژی کُن وچھت علراہ بوانہ
ژہ ہیو شاہ کرلگی لاوِ ین گلس ٹک
ژہ ہیوس نابکارس لو وتنے ناو
ژہ چھوک مے نش سرا سر فت تباہی
ادہ شاید بو باوے کم انوک پور

پتھر وتھ از سمندان تم دو شے مرد | اٹھ ملوک بہ پہلو گشتی کرد

کمر ملوت دو شے تم میل جنگس | ہتھ براہ شیر ببراہ پٹھ نہنگس

سٹھا مدت کران شل آنس باہم | سیاران نہ وہ کر سہہ ان دوان دم

کمر لبستہ رٹت عیار ترادن | بہ آہستہ پتھر یکبار یادن

پتھر ترادت کھتوس سر بہ سینہ چون شیر | لتن تل سوی رٹن آہن سٹھا زیر

اتی دپولس دنیا مے ای شیر خوارہ | نبر دنہ نیر لس چالس نہ وارہ

ودان عیار چھوی را دم جوانی | دوبارہ چھے ایوان کر زندگانی

دپوس سیارہ نی ای شیر خوارہ | مہ دنتم کیا زہ چھوک ریوان بزارہ

عیاران پورہ دولس اے بد اختر | ودان چھوس چھیم تمنا اک دلس شر

مہ ید مارک شہ ماری میانو مالوی | نچہ سنند داد کم سنا مال شالوی

ودان چھوسنہ چھو منہ معلوم کوہ چھوہ میانو مالہ | سوز نذے چھا کہ دلون جاہ بہ گنہ گالو

دپوس فیرت ہمی اے شاہ نکو نام | زہ کوہ چھوی ہالو متنند نام پیغام

عیاران پورہ دپولس اے مہربان | چھوتس سیارہ شاہ تاواہ لیبے جان

سو شہر ہند کوی شاہنشاہ آستہ | ولیکن بختی شاید انوس کوس

سپن پہ یہ اکس ہٹھ عاشق دل | ہمی پہ یہ کرن نانیم ۳ ببل

گیس ۵ پنداہ رہ چھوہ نام پیغام | یوان کنہہ ادہ ہتھ نند چھو منہ آرام

نمیس شیہ ماجرا لوذ اٹھ وہ بد اختر سر
بینس میانس بلنس کیاہ شوب انس ادی میری
پہ بودت شاہ سیارس آسنہ ادھ منلہ چھادی
پھوی انس ٹھوس بارغ تاباہ پتھر ہیو نام کر یار
نیب و دو سیٹھو س حالت لوز میں چھوب
نکنگی سیاران عیارہ دو عیار اوب نیس
سیارن واداہ وتن سیار بنیس
وون چھوی بنس لوی جاچلوی

وچھی کہ حالات بلہ معلوم سوی راز
وچھک عم زی ریمت باز باز
پہ لوزت کہ رواتم سیاہ زدو
دلوک دون تک حالات مفقود
بجا دو نہ نقارہ طبل و سیار
اچھن سند گاش امت چھوی سیار

پس از مدت اٹھ وام کرن درس
فیس اندز تخت زرلک جھکا
گون آسوک زمدت سلتہ بریان
مفصل گو دو شے ترتھ کرن
کیوک تام بالغ لرہ
سن معلوم علم بی نفاک
نوکیم الس کرد واقف
کران بالک

بشان وفر گران کھت ما شہسوار کے
سلاح سامانہ گند گند روزدار کے
گری فرحن قدم ئو پنچہ تیاری
ہموی ارزو بیکدم کرد کھ چاری
کھو بہتر اس پکو ترینہ فرخ اقبال
کرو جلدی تیاری درہم حال
دتوک کر در شپاہ من از شتاب
مع القصہ کردوک نرہ شو جوان
کھو بہای بجلدی بیا پھیلون سود
پکھو دن سوی ملک تخت بابود

پین ستارہ ہم بیثار وزدار کے
سپید باناز لہ جانب سماز
بشان وفر بحشمت وارہ کار کے
کھست بباد پایان ہوای شادوان
لکان سہ گیتہ دون عالی کروان

بشان وفر بحشمت آیہ لال مال
نہ بوزت لال طلے بانہ عیبابیتن
مہر بہم جھوک شہ سانوی دان اپی چھن گاہ
بہ چھس جانی مہر بانو کنیزاہ
لگے لالو گلالو ماہ مثالو
بہ چھس دلشاد ڈیشت رہی جاپوی
بہر ساعت بو چھس غمخوار جانی
دلاسا پڑھ کردوک تیش نازنیس
دو طرفانے کردک سوی شادیانے
گذارک رات بافرحت بانجا
سیاران راحت جان وزہ ناون
بینز لال مال بیدار از فرشگاہ
بہ نزد پادشاہ آیہ باناز
شہ شمشاد و آزاد زہی برادر
بفرحت آی تہم پیش شہنشاہ
سپین باہم ملاقی در کلامے

وزمن سیارہ نی قضا الیجال
رٹ بادوش کریس نخ ارہ تیر بار
پہنچم غم ترادساری فرخوشبال
زہ چھوک ناجان میانوی بدغرنوا
زہ چھوکنا عید فرحتکوی ہلالو
سر امیر شاہ سیاران چوی جاپوی
غضب تیس لسینہ روزی بارزانی
کران بوسنہ دلبرباہ جبینس
کران خوشیہ چھکیا قوجی لوجوانے
صبح ہلو بلبلو تلو شور و غوغا
بحشمت تخلتسی پٹ بہہ ناون
دتن جلوہ بصد حشمت لصد جاہ
کردوک باہم ملاقاتاہ بدمساز
نحو شنحوی باسپین دلشاد وخوشتر
کردوک عرض وسلاماہ وارہ آدا
دلپوک شاہن کردون انتظامے

بحشمت لال مال آگھر و عروسی
کرہان ہمبوت شادان سپ سرسو
سر کیاہ سونز اہبا نیپ فضا آسو
منقش سہ سوی باہمہ شان
نقاشی نقش ساری باہم بحاوان
منقش وری ایرہ بحبت بحان
وزان لقارہ اہبانس بنکان سیت

بکہم لال مال زالفر ہرچھکال کسیت
پچھ ازلطف بال پرسابہ ونج زینت ورابہ سوز
دومین ہنشت اشپ نکان نانازہ دہ روز
سحین ورملک ہند و لی باہم عو عانار بدوای ورای
ہنبار سہ ہکس از ملک ملکاس آسو بیکر
ساکان رابس کہو بیج سیں بنجاہ بہ